КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ, ВЦСПС-эй 1964 ОНОЙ ЯНВАРИИН 23-най ТОГТООЛ

Предприятинуудые бариха, ашаглалгада үгэхэ болзор хороохын, химическэ продукци түсэбһөө гадуур гаргахын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар Пермскэ, Кемеровскэ, Волгоградска, Луганска областьнуудай ажалшадай үүсхэл тухай

Химиин промышленностиие түргэнөөр хүгжөөхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй (1963 он) шиидхэбэринуудтэ харюу болгон Пермскэ, Кемеровскэ, Волгоградска, Луганска областьнуудай химическэ промышленностиин предприятинуудай болон барилгануудай ажалшадай коллективүүд предприятинуудые бариха, ашаглалгада оруулха болзор хороохын, химическэ продукци түсэбһөө гадуур гаргахын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар гайхамшагта үүсхэл гаргаба.

Хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд болон алба хаагшад наука, техникын шэнэ шэнэ туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэн, шэнэ предприятинуудые бариха, ашаглалгада үгэхэ болзорнуудые хороохоной, химическэ цехүүд болон үйлэдбэринүүдые шэнэдхэн һэльбэһэнэй, хуушаржа хойшоо гарахан, бүтээсэ багатай түхеэрэлгэнүүдые шэнэнүүдээр һэлгэһэнэй, бии байһан предприятинуудые һайнаар хүдэлгэһэнэй ашаар 1964 ондо түсэбһөө гадуур 100 мянга гаран тонно минеральна үтэгжүүлгэ, хоёр мянга гаран тонно синтетическэ дабирхай болон пластическа зүйлнүүдые, 250 тонно эрхим шанартай будаг болон нилээд ехэ хэмжээнэй бусад химическэ продукци гаргаха гэһэн уялга абаа.

Энэ патриотическа үүсхэл угаа ехэ гүрэн түриин удха шанартай, химиин промышленностиин, химиин машина бүтээлгын, химиин барилгануудай проектнүүдые зохёодог, барилга, хабсаралгын хүдэлмэри бэелүүлдэг организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө эгээн лэ үргэнөөр дэмжэгдэхээр гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет болон ВЦСПС тоолоно.

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет болон ВЦСПС нигэжэ тогтообо:

1. Предприятинуудые бариха, ашаглалгада үгэхэ болзорнуудые хороохын, түсэбһөө гадуур химическэ продукци гаргахын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар Пермскэ, Кемеровскэ, Волгоградска болон Луганска областьнуудай ажалшадай коллективүүдэй үүсхэлые һайшааха.

2. Союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудта болон Министрнүүдэй Соведүүдтэ, партиин крайкомууд болон обкомуудта, совнархозуудта, партийна, советскэ, ажахын, профсоюзна болон комсомолой организацинуудта нигэжэ һанамжалан дурадхаха;

энэ үүсхэлые али болохоор дэмжэхэ, предприятинуудые болзорһоонь урид барижа дүүргээд, ашаглахын, цехүүд болон үйлэдбэринүүдые һэльбэн шэнэдхэхын, үйлэдбэриин доторой арга боломжонуудые бэдэрэн олохын, химическэ продукци түсэбһөө гадуур гаргахын түлөө социалис мүрысөө химиин промышленностиин предприятинуудта, химиин машина бүтээлгын заводуудта, барилгын организацинуудта, научно-шэнжэлэлгын болон проект зохёодог институдуудта дэлгэрүүлхэ;

социалис мүрысөөнэй ямараар дэлгэржэ байһые хэблэлдэ хододоо үргэнөөр бэшэжэ, радио болон телевиденеэр дамжуулжа байха, абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байһан түрүү предприятинууд болон барилгануудай дүй дүршэлые согсолжо, дэлгэрүүлхэ.

Химиин промышленностиин болон химиин машина бүтээлгын предприятинуудай, барилгын болон хабсаралгын организацинуудай, проект зохёодог болон научно-шэнжэлэлгын институдуудай хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд болон алба хаагшад энэ үүсхэлые дэмжэжэ, химиин промышленностиин предприятинуудые болзорһоонь урид барижа дүүргээд, хүсэд хүсөөрнь ашаглахын, тэрэшэлэн түсэбһөө гадуур химиин продукци гаргахын түлөө тэмсэл үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, манай орондо коммунизм байгуулха хэрэгтэ өөрынгөө эрхим туһа нэмэри оруулалсаха гэжэ этигэжэ байһанаа КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет болон ВЦСПС элирхэйлэн мэдүүлнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ** **ВЦСПС**

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 26 (10394) | 1964 оной январиин 31, пятница | Сэн 2 мүнгэн

Олимпийскэ гал бадарһаар

Скво-Веллиин чемпионууд булигдаба

ИНСБРУК, январиин 29. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй суглуулагдамал команда урдань болоһон үбэлэй олимпиадада чемпионууд боложо гараһан США-гай хоккеистнүүдые 5:1 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, олимпийскэ турнирта илалтын эхи табиба. Шайбануудые В. Якушев — хоёрые, А. Фирсов, Б. Майоров, В. Старшинов гэгшэд, харгытай шайбые Уэстби сохижо оруулба.

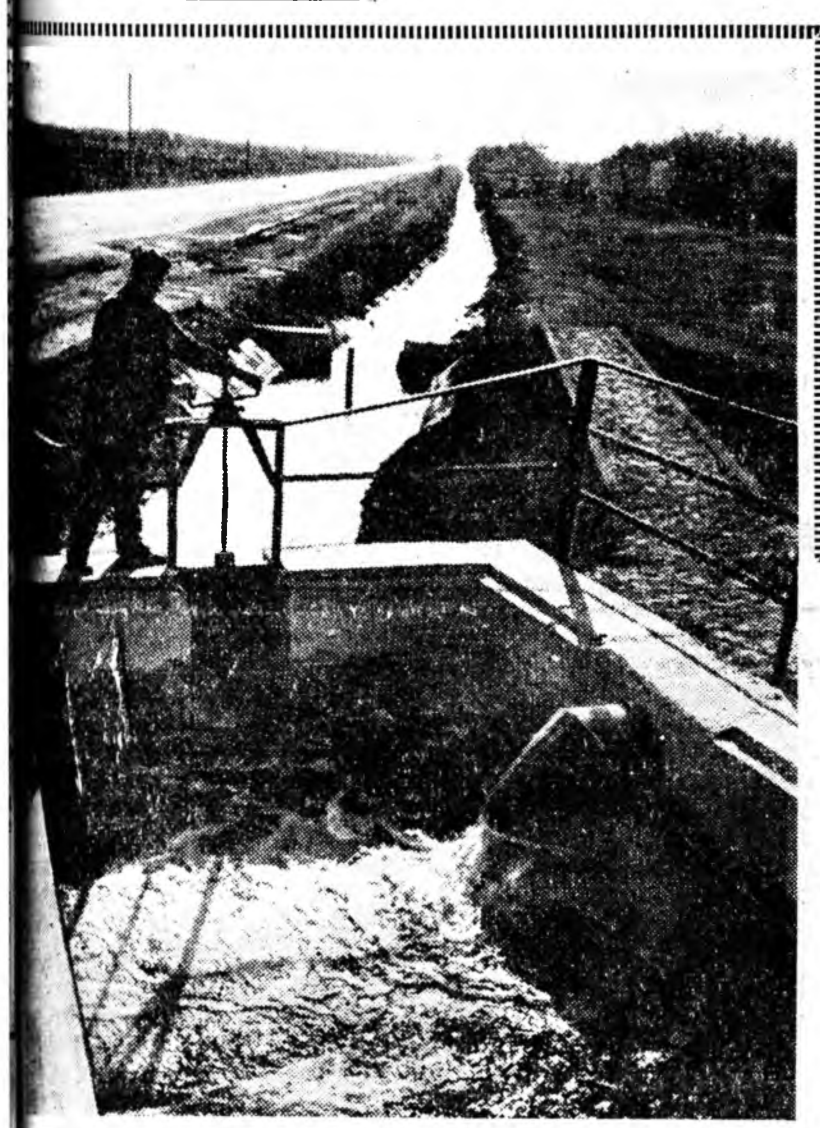

ОДЕССКЭ ОБЛАСТЬ. Украинын урда талын гандуу нютагуудта Беляевскэ үйлэдбэриин управлениин совхозууд оршодог. Эдэ ажахынуудай хоёр мянга гаран гектар газар Днестрэй уһаар уһалагдадаг юм. Маяка Беляевска уһалууриин системээр дамжуулагдан уһан поли дээрэнь гаргагдадаг. Зураг дээрэ: гол каналай уһа хубаарилдаг газар.

ТАСС-ай фотохронико.

ЕХЭ УРГАСЫН ТҮЛӨӨ

Үбэлэй нэгэ үдэр Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Октябрьский» совхоздо хүрэжэ ерэбэбди. Хойто үдэрынь үглөөгүүр эртэ бодоод, машина техникэ засабарилдаг мастерской соогуур, дүрбэн отделениин поли дээгүүр ябажа харахада, совхозой тарияашад ерэхэ хабарайнгаа тарилгада бүхы шадалаараа бэлдэжэ байһаниинь элирнэ. Партиин ЦК-гай болохоёо байгаа Пленумые угтуулан, энэ совхозойхид эршэмтэйгээр ажаллана.

Үбэл хадаа кукурузын поли дээрэ наг шэбхэ гаргаха хаһа саг.
— Мүнөө дүрбэн отделениин кукурузашад оньһожоруулагдамал хоёр отряд боложо таһараад хүдэлжэ байна. Нэгэ отрядынь хоёр отделениие хангаха уялгатай. Эдэ хоёр отряд гансал намда хамаатэй юм. Урда жэлнүүдтэ кукурузашадые энэ тэрэ хүдэлмэридэ туудаг байгаа. 1964 ондо манай совхоз 1600 гектар газарта кукуруза тарижа, га бүриһөөнь 300 центнер ногоон эшэ набшаһа абаха гэжэ кукурузашад шиидэнхэй. Шэнэ жэлһээ 2500 тонно наг шэбхэ совхозой кукурузын поли дээрэ гаргаад байна. Мүн 47 тонно аммиагай селитрэ, гранулированна суперфосфат асаранхай, амбаартаа хадагалаад байнабди,—гэжэ совхозой главна агроном Федор Егорович Братушенко хөөрэбэ.

1-дэхи, 2-дохи отделенинүүдтэ шэбхэ зөөдэг оньһожоруулагдамал отрядые республика соогоо мэдээжэ болоһон кукурузашан, КПСС-эй гэшүүн Энгельс Галиутдинович Богатов хүтэлбэрилнэ. Тэрэнэй даадаг отрядай зургаан «МТЗ-50», нэгэ «ДТ-54», нэгэ «С-100» тракторнууд Зарубино гэжэ нютагта үдэрэй 80—90 тонно наг шэбхэ поли дээрэ гаргана.

Оньһожоруулагдаһан 2-дохи отрядые кукурузашан Иван Павлович Фомицкий ударидана. Тэрэнэй отряд һаяхан Ёнхор нютагтахи кукурузын плантаци дээрэ наг шэбхэ шэрэжэ дүүргээд, Цагаан Усанай поли дээрэ хүдэлжэ захалба. Эндэ өөрөө ашаагаа буулгадаг тэргэтэй хурдан ябадалтай дүрбэн «Беларусь», нэгэ трактор-погрузчик, нэгэ бульдозер хүдэлнэ. Тус отряд үдэртөө 80 үлүүтэй тонно наг шэбхэ поли дээрэ гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. И. П. Фомицкий. 2. Наг шэбхэ суглуулаад ашажа байһан үе. 3. Өөрөө ашаагаа буулгадаг «Беларусь» тракторнууд Цагаан Усанай кукурузын поли дээрэ.

С. Цэндуевай фототекст.

ЭХИЛХЭҺЭЭ АМЖАЛТАТАЙ

Манай 4-дэхи фермэ хонин ажалаар Нарһатынгаа совхоз соо эгээн томо ажахы юм. Мүнөө эхэ хонидой юһэн отарада түл абалга эхилээ. Харюусалгатай энэ халуун хүдэлмэридэ нилээд олон хүн хабаадана.

Январиин 20-до социалис мүрысөөнэй түрүүшын дүн гаргахада, нүхэр Дамбаев Рыгзенэй бригада бултанһаань ехэ амжалтатай байба. Уялгынгаа ёһоор 590 хурьга абаха байһан аад, 300 толгойень түрүүлээд, нэгыеншье гарзалуулангүй түлжүүлнэ. Отарые даагша нүхэр Дамбаев Цыбжит Мыжыпова нүхэртэеэ, мүн залуу басаган Юлия Никитина сакманщигтай хүдэлнэ. Олон жэлдэ хонишон ябажа баян дүршэлтэй болоһон аха нүхэдэйнгөө туһаламжаар түрүүшын жэлдэ хурьгашанаар ажаллабашье, Юлия гансаараа 120 хурьга харууһална.

Фермын эхэ хонидой бүхы 9 отарада хурьгад түлэг абтажа байна. Унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй ажаллажа байгаа хонишодто таатай зохид байдал хангахын тула тодорхой хэмжээнүүд абтана. Сосновоозерскын рабкоопой нүүдэл наймаан хонишодой бригадада ходо ошодог.

Хонидой байра бүхэндэ шахуу бишыхан электростанци тодхогдонхой, тэрэнэй ашаар үбэлэй һүни хонидой, хурьгадай хашаа электрын галаар гэрэлтүүлэгдэнэ. Урдань керосинтай фонаряар бүдэг бадагта тэмтэржэ, нарай хурьгадые абадаг һаа, мүнөө үдэр шэнги һаруул хашаа соо хүдэлхэнь аятай.

Н. Данилов,
Хориин үйлэдбэриин управлениин Нарһатын совхозой IV фермын эхин парторганизациин секретарь.

РСФСР-эй композиторнуудай нүүдэл секретариат Улаан-Үдэдэмнай болохонь

ХҮГЖЭМ ТУХАЙ ЕХЭ ХӨӨРЭЛДӨӨНЭЙ УРДА ТЭЭ

Байгша оной февралиин 29-дэ РСФСР-эй композиторнуудай ехэ хуралдаанай болохоёо байһантай дашарамдуулан, манай корреспондент Дандар Дампилович АЮШЕЕВТЭЙ хөөрэлдэбэ.

АСУУДАЛ: Хүгжэм тухай ехэ хөөрэлдөө хэхын тула манай Улаан-Үдэ городые шэлэһэниинь ямар удхатайб?

ХАРЮУ: Хэрбээ энээнэй урда тээ РСФСР-эй композиторнуудай союз секретариадайнгаа зүблөөс Москвада үнгэргэдэг байһан һаа, һүүлэй үедэ ехэ ехэ городуудта зарладаг болоһониинь тон һайшаалтай. Тиин энэ гуримаар манай городто ээлжээтэ хуралдаан үнгэргэгдэхэнь. Энэмнай манай городой, республикын ажабайдалда угаа ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг болоно. Юуб гэхэдэ, Буряадай хүгжэмэй саашадаа хүгжэхэ хэрэгтэ ехэ нүлөөтэй байха, бидэ композиторнуудай хүдэлмэридэ түлхисэ болохо, туһа хүргэхэнь дамжаггүй. Нүгөө талаһаа, манай городто Россин Федерациин композиторнуудай нүүдэл секретариадай зарлагдаһаниинь буряад хүгжэмэй улам улам хүгжэжэ байһые гэршэлһэн баримта болоно.

Хараад үзээл даа. Буряадай хүгжэмэй ехээр хүгжэжэ байһаниинь бүгэдэндэ мэдээтэй.

АСУУДАЛ: Энэ секретариат дээрэ гол түлэб ямар асуудалнууд хэлсэгдэхэб?

ХАРЮУ: Эндэ ехэнхидээ Буряадай хүгжэм тухай, тэрэнэй саашанхи хүгжэлтэ тухай ехэ хөөрэлдөөн болохо юм. 1962 оной февраль һарада Буряадай композиторнуудай союзай III пленум болоһонһоо хойшо хэдэ хэдэн шэнэ зохёолнууд бэшэгдэнхэй. «Цветы жизни» гэһэн Жигжит Батуевай балет, «Аха дүү» гэһэн минии оперо, Бау Ямпиловай «Будамшуу» гэжэ опереттэ табигдахаар бэлдэгдэжэ байна.

Мүн бэшэшье зохёолнуудые залуу композиторнууд бэшэжэ байнхай. Нүүдэл секретариат дээрэ хэлсэхэ юумэн олон байха. Мүн Буряадай хүгжэмэй культурые бүхы талаарнь шэнжэлхэ, артистнууд-дуушад хэр ургажа байнаб гэжэ һонирхохо, хүгжэмэй һургуулинуудай хүдэлмэри хаража үзэхэ юм.

АСУУДАЛ: Нүүдэл секретариадай хүдэлмэридэ хэд хабаадаха хаб?

ХАРЮУ: РСФСР-эй композиторнуудай союзай 15 секретарь ерэхэ хараатай. Элитэ ехэ совет композиторнууд Д. Д. Шостакович, В. Г. Фере, С. А. Баласанян, А. Я. Эшпай, В. И. Мурадели, В. П. Соловьев-Седой болон бусад хүлеэгдэнэ. Мүн РСФСР-эй композиторнуудай союзай секретарьнар, Башкирай АССР-эй композиторнуудай союзай түрүүлэгшэ Исмагилов, Татарай АССР-эй композиторнуудай союзай түрүүлэгшэ Жиганов, мүн Тувагай мэдээжэ композитор Чергал-оол ерэхэ юм.

Национальна республиканууднаа ерэхэ композиторнууд буряад хүгжэм тухай хөөрэлдөөе бүришье һонин болгохо гэжэ тэмдэглэмээр.

Совет хүгжэмэй элитэ ехэ ажал ябуулагшад ерэхэдээ, манай буряад хүгжэмэй дутуу дундануудые элирүүлжэ, саашаданьхүгжөөхэ зам заажа үгэхэ байна. Эдэнэр мүн самодеятельна хүгжэмтэй танилсаха юм. Тиихын тула томо томо предприяти, колхоз, совхозуудаар ябажа, хүдэлмэришэд, колхознигуудтай уулзаха түсэбтэй. Жэшээнь, ЛВРЗ-дэ, нарин сэмбын фабрика болон «Улаан Оронго», Сэлэнгын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудаар ябажа, хүдэлмэришэд, колхознигуудай уран һайханай бэлиг шадабаритай танилсаха зорилготой.

Нүүдэл секретариадай хүдэлмэридэ хабаадахаар Эрхүүгэй симфоническа оркестр уригданхай.

АСУУДАЛ: мүнөө композиторнууд юу хэжэ байнаб?

ХАРЮУ: Оперой гурбадахи хубиие бэшэжэ байнаб. Жигжит Батуев Яхадай оперой хүгжэм бэшэнэ. Сергей Манжигеев струнна—квартет, В. Наговицын — симфони бэшэжэ дүүргүүтэй байна.

АСУУДАЛ: Энэ ехэ хуралдаанда ямар бэлэдхэл хэгдэнэб?

ХАРЮУ: Манай композиторнууд предприяти, һургуули, хүдөө нютагуудаар ябажа, хүгжэмдэ дуратайшуултай уулзажа хөөрэлдэжэ эхилээ.

Нүүдэл секретариадай боложо байһан үдэрнүүдтэ «Цветы жизни» гэжэ балет, «Будамшуу» гэжэ опереттэ, «Ангар гоёхон дүүхэй» гэжэ балет, «Аха дүү» гэжэ оперо харуулагдаха болонги. Ехэ программатай һүүлшын концерт бэлдэгдэнхэй.

УҺАЛАГДАДАГ ГАЗАРЫЕ ОРОЛДОСОТОЙ ХҮНҮҮДТЭ ДААЛГАХА

4-дэхи хэшээл

Бүхэли 1963 ондо манай управлениин ажахынуудай оршондо оройдоол 251 миллиметр гэхэ гү, али 1962 онойхиһоо 42 миллиметр бага шииг нойтон унаһан юм.

Гэбэшье уһалдаг газараа ээтэй болгоһон ажахынуудта ган гасуур тиимэшье ехээр аюул тохёолдуулаагүй байха. Тиимэ газарай ургасын гарасашье һураггүй һайн байһан юм. Звенонуудта даалгагдаһан, уһалагдадаг участогуудһаа 1962 онойхиһоо һураггүй ехэ хартаабха, овощ, кукурузын ногоон эшэ набша хуряажа абаһан жэшээнүүд олон. Манай управлениин ажахынуудта нёдондо кукуруза ургуулдаг 48, хартаабхашадай 40, овощ ургуулдаг 42 звено хүдэлжэ гараа.

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин, хүдөөгэй парткомой уһалагдадаг эдлүүриин газарые саг үргэлжын эзэдтэй болгохо хэрэг юрэ хэгдэһэн зүйл бэшэ. Хэнэйшье мэдэһээр, республикын мэдээжэ хартаабхашан Л. П. Шурыгинагай амжалта имагтал саг үргэлжэ дааһан политой туладаа туйлагдаа ха юм. Газарайнгаа эзэн болоод байхадаа звеногой гэшүүд хамтүйгөөр тэрэнээ үтэгжүүлжэ, һайса уһалжа ороһон, гектар газарһаа 1000 центнер хүрэтэр хартаабха абажа шададаг бэлэй. «Коммунизм» колхозой мастер-овощевод Ц. С. Цурбуевагайшье амжалта баһал энээгээр гэршэлэгдэнэ.

Үшөө нэгэ иимэ шэнэ жэшээ хэлэе. Л. П. Шурыгинагай пенсидэ гарахадань, тэрэ звеное А. Ф. Мильгунова дааҗа абаа. Энэ нүхэр, тэрэнэй багша Л. П. Шурыгинашье өөһэдынгөө нүхэдтэй түхэреэн жэл соо газарайнгаа түлөө, ургасын түлөө унтаха нойргүй оролдодог бшуу. Л. П. Шурыгинагай дүй дүршэлдэ түшэглэн, тус звеногой гэшүүд газараа үтэгжүүлхын, уһалхын, хартаабха ургуулха агротехникэ эрид һайжаруулхын хойноһоо бүхы хүсэ шадалаа гартадаг гээшэ. Тиигэжэ 1963 ондо 50 гектар участотта 20—20 тонно, 9 гектарта—85—85 тонно наг шэбхэ тарааһан байха юм. Эрхим һайн, нютагжаһан хартаабхын үрэһөөр тарилга хээд, тэрэнээ ээн ёһоор харууһалан, саг соонь уһалдаг байгаа. Иигээд байхадаа, ган гасууршье жэл болоо һаань, гектар бүриһөө 200 центнер хүрэтэр ургаса абаа.

Сэхынь хэлэхэдэ, заводто хүдэлдэг хүдэлмэришэндэ эрхэ бэшэ ямар нэгэн машина гү, али түхеэрэлгэ даалгажа үгтэдэг гээшэ. Тиихэдээл тэрэ хүн һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг шуу. Хэн нэгэн станок дээрэ үни удаан хүдэлнэб, тэрэ хүн станогоо һайса шудалдаг, өөрынгөөшье мэргэжэл ходо дээшэлүүлжэ байдаг. Хүдөө ажахы дээрэшье иимэл байха ёһотой ха юм. Газарые саг үргэлжын эзэдтэй болгохо, тэрэ участогаа һайса танижа абаха, хүрьһэнэйнь шанар, шадал мэдэдэг болохо, ямар үтэгжүүлгэ, хэды шэнээн шииг нойтон хэрэгтэйб гэжэ тодорхойлхо аргатай болоно. Эдэ бүгэдые мэдээд байхадаа, үндэр баян ургасын мастер болон алдаршахал.

Гэбэшье манай управлениин ажахынууд гансал пропашной ургамалнуудые тариха звенонуудта уһалагдадаг газараа даалгалгаар хизаарладаг байна. Тэрэнь тон буруу. Орооһото ургамалнуудые ургуулдаг уһанай газар эзэгүй үлэшэнэ бшуу. Жэшээнь, 1963 ондо уһалагдадаг 2120 гектарта орооһото ургамалнууд таригдаһан байгаа. Теэд эдэ участогууд хэндэшье даалгагдаагүй. Тиигэжэ үтэгжүүлэгдээшьегүй, ургасын хойноһоо харууһаншье ёһоор эмхидхэгдээгүй һэн. Тиигэһэнэй гэмээр лэ тон муу ургаса абаабди. Уһалагдадаг газараймнай ургаса уһалагдаагүйнхиһөө оройдоо 0,7 центнерээр дээшэ байһан. Харин «Гигант» колхозой тарияашан, Социалис Ажалай Герой С. К. Киселев уһалагдадаг газарайнгаа эзэн байһан туладаа гектар бүриин 53,7 центнер шэниисэ абадаг һааб даа.

Тэдэнэй амжалта хэнэйшье туйлажа ядамаар бэшэ хэрэг. Уһалагдадаг газар саг үргэлжэ звенонуудта даалгажа үгтэһэн байгаа. Тарияалангаа үтэгжүүлдэг, нарин нягтаар уһалдаг, агротехникын заабари ёһошолон баримталдаг, һайн сортовой үрэһөөр тарилга хэдэг һэн.

Теэд түрүүшүүлэй дүй дүршэлые ёһоор хэрэглэнэгүй, зарим ушарта бүри ханамжаяа табинагүйбди гэхэдэ алдуу болохогүй. Уһалагдадаг газарта тарияа ургуулха тусхай оньһожоруулагдамал звенонуудые эмхидхэнэгүйбди. Иимэл ушарһаа яяр яндан ургаса хуряанабди. Жэшээнь, 1963 ондо Онохойн совхозоорхин уһанай газарта шэниисэ, обёос, тариһан аад гектар бүриһөөнь 7—8 центнер орооһо абаа. Тэрэнэй хажуугаар газарнай мүнөө болотороо эзэгүй байһаар. Үтэгжүүлгэшье хэгдэнэгүй. Газар уһалагшад өөһэдынгөөл тала харанад. Трактор болон бусад техникэ ондоо хүнүүдэй гарта байна. Тэдэнэр нэн түрүүлэн уһалагдадаггүй газар элдүүрилхэеэ оролдодог. Уһалагдадаг газарай нюруу тэгшэлэгдэнэгүй. Энээнһээ боложо, газар нэгэ тэгшээр уһалагданагүй, зариманиинь хуурай зандаа үлэнэ, зарим тээ уһан аягалшана. Ажалай түлөөһэн мүн лэ гуримшуулагдаатүй, хэн юу хэнэб, тэрээгээрээл тоосоогоо хэдэг байгаа бшуу. Газар уһалагшад механизаторнууд хоорондоо ямаршье холбоогүйгөөр ажалладаг зэргэтэй байһан юм.

Иимэ алдуугаа бидэнэр мүнөө зайсуулжа эхилбэбди. Управлениин ажахы бүхэндэ уһалагдадаг газарта тарияа ургуулха тусхай оньһожоруулагдамал звенонууд эмхидхэгдэжэ эхилбэ. Онохойн совхоз 2050 гектар уһалагдадаг газарта орооһото ургамалнуудые мүнөө жэлдэ тарихань. Энэ газар дүрбэн звенодо хубаагдажа үгтэбэ. Жэшээнь И. Н. Пахомовой звенодо 462 гектар, Ф. П. Пахомовой — 423 гектар, Н. И. Мурзинай — 546 гектар А. Н. Солдатовай — 619 гектар газар даалгагдаба.

Звеное даагшадаар мэргэжэл шадабаритай, бэрхэ механизаторнууд, газар уһалагшадаар оролдосотой хүнүүд томилогдоо. Звено бүхэндэ үйлэдбэриин даабари барюулагдахань. Тиихэдээ ажалай түлөөһэн имагтал абтаһан ургасаһаа дулдыдахаар — аккордно-шагналай гуримтайгаар тогтоогдобо.

Звено бүхэн хайшан гэжэ, ямар гуримтайгаар эмхидхэгдэһые Николай Иннокентьевич Мурзинай звеное жэшээ болгон харуулая. Тэрэ звено 546 гектар орооһото ургамалнуудые ургуулха юм. Тэрэнэйнь 50 гектар горох, 381 гектар шэниисэ, 115 гектар обёос болоно. Тэрэнэй мэдэлдэ «ДТ-54» 4 трактор, борозда татадаг, хүрьһэ элдүүрилдэг, үрэһэ һуулгадаг, тарияа хурядаг, газар тэгшэлдэг техникэ үгтэнхэй. Директорэй захиралтаар тэрэ звенодо хүдэлхөөр 8 тракторист, 13 уһалагшад томилогдонхой.

Хүдэлмэриинь хэмжээн, тэрэнэй дүүргэлтэ технологическа картын ёһоор тодорхойлогдохо зэргэтэй. Зүгөөр тэрэ документ мүнөө хүсэд зохёогдожо дүүргээдүй. Ушарынь тус ажахыда ямар минеральна үтэгжүүлгэ үгтэхэеэ байһаниинь мэдэгдэнэгүй. Газарай гэдэжэ захаламсаар газар хахалалга, тэгшэлэлгэ, уһалалга эхилхэ юм. Зүгөөр хахалагдаһан газар уһалхада хүндэ хүшэршье, ехэ уһан хэрэгтэй болодог. Тэрээнһээ звеногой хүдэлмэришэд түбэгшөөнэгүй. Һайнаар лэ газарай шииттэ һаань, ашаүрэнь ехэ байха. Лущени хэһэнэй һүүлээр тарилга хэхэ.

Ургасын гараад байхада зарим газараа уһа бороо болгон сүршэдэг машинаар, заримынь борозда татажа уһалхаар шиидэнхэй. Тэрэ звено гектар бүриһөө 20 центнер орооһо абаха гэһэн уялга абанхай.

Пропашной ургамалнуудые ургуулхаар эмхидхэгдэһэн звенонуудай хүдэлмэри һайжаруулха, уһалагдадаг газарта орооһото ургамалнуудые тариха звенонуудые эмхидхэхэ тухай тусхай асуудал манай хүдөөгэй парткомой бюро зүбшэһэн байна. Тэрэнэй үндэһөөр управлениингээ колхоз, совхозуудта уһалагдадаг газарые хуу эзэтэй болгохо талаар эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдажа захалаа. Иигэжэ уһалагдадаг гектар газар бүхэн оролдосотой бэрхэ эзэдтэй болохонь. Энэмнай үндэр баян ургасын үндэһэн ха юм даа.

А. НАЗАРОВ,
Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин главна агроном.

ШЭНЭ ШАТАДА ГАРАЯ

Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилэн социалис уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэе

А. У. МОДОГОЕВ,
КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта экономическа гол даалгабаринуудаар үнгэрһэн 1963 оной дүнгүүд эдэ үдэрнүүдтэ хүсэ‥өөр гаргагдаба.

Эдэ дүнгүүд юу харуулжа үгэнэб?

Республикын промышленна предприятинууд продукци бүхы дээрэнь гаргаха түсэбөө 102 процент дүүргэв. 1962 онойхитой сасуулбал 9 процентээр ехэ промышленна продукци гаргагдаһан байна. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб үлүүлэн дүүргэгдэв. Республикын промышленностьда 1962 онойхитой сасуулбал ажалай бүтээсэ 7 процентээр дээшэлһэн байна.

Промышленностиин хүдэлмэришэд, инженер, техникүүд, бүхы хүдэлмэрилэгшэд зоригжолто ажалайнгаа үрэ дүнгөөр омогорхохо эрхэтэй.

Тиихэтэй хамта зарим предприятинууд үйлэдбэриингөө даалгабаринуудые дүүргэжэ шадаагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэ предприятинуудай тоодо: Татауровай барилгын материалнуудай комбинат, Таловска түмэр бетон конструкторнуудай завод, Хориин болон Ардасаанай леспромхозууд, тоһоной заводууд болон нютагай Совелүүдэй бусад зарим предприятинууд ороно. Эдэ предприятинууд хамта дээрээ 2 миллион 613 мянган т‥ әригэй промышленна продукци дутуу үгөө.

Республикын барилгын организацинууд жэлые хангалтагүй үрэ дүнтэйгөөр дүүргэһэн байна. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэб оройдоол 94 процент дүүргэгдэв. Тэрээнһээ уламжалан хэдэ хэдэн промышленна предприятинуудта үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүд хаһа саг соогоо ашаглалгада оруулагдаагүй. Энэ хадаа промышленна продукци гаргалгада муугаар нүлөөлһэн байна. Гэр байра барилгын түсэб: һомологдоһон мүнгэ зөөри хэрэглэлгээр — 97 процент, гэрнүүдые ашаглалгада үгэлгөөр оройдоол 72 процент дүүргэгдэв. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, баригдажа дүүргэгдэһэн гэрнүүдэй заримандань дутуунуудтай байһан дээрэһээ ашаглалгада үгтөөгүй.

Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые болон һургуулинуудые бариха талаар түсэбтэ даалгабаринуудаа барилгашад мүн лэ дүүргээгүй.

Тиимэ болохолоороо, барилга урда мэтэ арадай ажахын эгээн лэ гэзгэдэһэн һалбари зандаа байһаар.

Үнгэрэгшэ жэлдэ хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ сагай уларил угаа таарамжагүй байгаа. Хүйтэн хабар болоо, намар эртэ хюруу унаа, тэрэшэлэн зунай сагта ган гасуур болоо. Энээнһээ уламжалан хэдэ хэдэн районуудта орооһото болон тэжээлэй таряануудай ургаса нилээд муу байгаа. Гэбэшье 1963 ондо колхоз, совхозууд эгээн лэ ургаса һайнтай байһан 1962 онойхидо орходоо 322 мянган центнерээр ехэ орооһо таряан, тиихэдэ 510 мянган центнерээр ехэ шэниисэ 1963 ондо хуряажа абтаһан байна. Энэ хадаа гүрэндэ 9 миллион үлүүтэй пуүд орооһо таряа худалдаха арга олгоо. Эды шэнээн хэмжээнэй орооһо таряа республика урда тээнь хэзээдэшье худалдажа үзөөгүй юм. 1962 нойхидо орходоо 92 мянган центнерээр ехэ хартаабха, 40 мянган центнерээр ехэ овощ абтаа. Урда жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин ехэ горох абтаһан байна.

1962 онойхидо орходоо 45 мянган центнерээр ехэ мяхан, 54 мянган центнерээр ехэ һүн, 2 миллион шахуу монсогороор олон үндэгэн, 135 центнерээр ехэ нооһон 1963 ондо гүрэндэ худалдагдаа.

Эдэ бүгэдэ хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые шууд сэхээр дэбжэхын түлөө оролдосотойгоор тэмсэжэ байһан колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй шэн зоригто ажалай үрэ дүн болоно гээшэ.

Гэбэшье газар тарялангай, мүн мал ажалайшье талаар түйлагдаһан хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэмжээн үшөөл бага зангаараа. Хүдөө ажахын продукци элбэгээр абаха талаар республикын колхоз, совхозуудта бии байһан ехэ арга боломжонууд нилээд дутуугаар хэрэглэгдэнэ.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной январиин 31.

Үнгэрһэн жэлэй гол дүн гэхэдэ, 1964 ондо шэнэ шатада гаража, бүри ехэ үрэ дүн түйлахада таарамжатай һайн эрхэ нүхэсэл промышленностьда, мүн хүдөө ажахыдашье байгуулагдаа.

Ямар эрхэ нүхэсэл байгуулагдааб?

Промышленностьда — шэнэ предприятинууд ашаглалгада үгтөө. 1963 ондо республикын олон предприятинууд шэнэ продукци, шэнэ түхэлэй зүйлнүүдые бүтээдэг боложо эхилээ, үйлэдбэриин технологиие болон ажал эмхидхэлгые нарижуулан һайжаруулаа. Тэдэнэр бүри дээдэ шатада дамжан ороо гэхэдэ болоно. Бэлэдхэлэй шата дүүргэгдээ, мүнөө шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилэн түргэнөөр, хүсэд шадал соогоо ажаллажа орохо шухала.

Республикын томо томо предприятинууд 1964 ондо продукци бүхы дээрэнь гаргалгые нилээд ехээр нэмээхэ ёһотой. Тэдэнэй тоодо электровозуудые, мүн тепловозуудые, заһабарилдаг болоһон ЛВРЗ, шэнэ хүсэнүүдэй ашаглалгада үгтэһэн шэлэй завод, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат болон бусад ороно. Ой модоной промышленностиин бүхы һалбаринуудай үйлэдбэриин программа нилээд ехэ болоо. Үйлэдбэриингөө даалгабаринуудые заабол дүүргэжэ, үлүүлэн дүүргэжэ шадахаар шухала техникээр тэдэнэр хангагданхай.

Манай барилгашад хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ хүсэтэй үйлэдбэриин баазатай болонхой шэнэ жэлые угтаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ барилгын материалнуудай хэдэ хэдэн предприятинуудай барилга түгэсхэгдэһэн байха юм. Энэ хадаа барилгада индустриальна арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, барилгын материалнуудай дуталдадаг дээрэһээ (нёдондо үзэгдэһэн) мини зогсолгые зайсуулха арга олгоно. Тусхай мэргэжэлдэ оруулха, үйлэдбэриие томодхохо зорилгоор нёдондо жэлдэ барилгын организацинууд эмхидхэлэй талаар хубилгагдаа һэн. Энэ хадаа шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ мүн лэ һайн үрэ дүн үгэхэ ёһотой.

Хүдэлмэришэд, инженер, техникүүдэй мэргэжэл шадабариин дээшэлжэ байһан ушар промышленна продукци бүри элбэгээр гаргаха шухала нүхэсэл болоно. Тиихэдэ манай предприятинууд болон барилгануудта нилээд олон залуу мэргэжэлтэд хүдэлдэг болонхой.

Хүдөө ажахын талаар үйлэдбэриие саашадань дэбжээхэ мүн лэ һайн эрхэ нүхэсэл бии болоо. 1963 ондо урдахи жэлэйхидээ орходоо ехэ паар болон намарай паар хахалагдаа. Энэ хадаа мүнөө жэлдэ хабарай хүдэлмэриие хүнгэдхэжэ үгэхэ, газарые шиигтэй зандань үлөөхэ болоно. Бүхы колхоз, совхозууд һайн шанартай үрэһөөр хүсэд хангагданхай. Хүдөө ажахын техникээр бүри һайнаар хангагдаа. Гансахан лэ 1963 ондо урда тээхи гурбан жэлэй турша соо хамта дээрээ абтаһанһаа олон трактор болон хүдөө ажахын машина худалдажа абтаһан байха юм. Эсэстэнь, 1962 ондо байгуулагдаһан колхоз, совхозуудай управленинүүд үнгэрэгшэ жэлдэ бага бэшэ дүршэлтэй болоо, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриие, ажахы бүхэнэй онсо өөрэ илгаае болон арга боломжонуудые бүри һайнаар мэдэдэг болоо, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй шадабари дээшэлээ, мэргэжэлтэд бүри олон болоо. Энэ хадаа шухалын шухала удха шанартай. Тиимэ болохолоороо, управленинүүдэй, хүдөөгэй парткомуудай зүгһөө колхоз, совхозуудые бүри һайнаар хүтэлбэрилхэдэ, таряан ажалай болон мал ажалай продуктнуудые бүри элбэгээр абахын түлөө ажахы бүхэнэй арга боломжонуудые бүри хүсэдөөр ашаглуулхада таарамжатай бүхы эрхэ байдал бии болоо.

Промышленна предприятинуудай, барилгануудай, колхоз, совхозуудай ажалшад эдэ үдэрнүүдтэ 1964 оной түсэбтэ даалгабаринуудаа, социалис уялгануудаа зүбшэн хэлсэжэ дүүргэхын түлөө өөһэдынгөө тэмсэхэ шэнэ зорилгонуудые хараалжа байна. 1964 ондо Буряад ороной промышленность саашадаа хүсэтэ ехээр ургаха, хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбаринууд эрид ехээр дэбжэхэ ёһотой.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленум партиин, арадай гол анхаралые химическэ промышленность хүгжөөхэ асари ехэ программа бэелүүлгэдэ хандуулһан байна. Манай республикада модые химическэ аргаар хубилган шанаржуулха эгээ ехэ предприятинуудай нэгэн — Сэлэнгын целлюлозно-картонной комбинат баригдана. Республикын модо бэлэдхэлэй бүхы предприятинууд лесохими хүгжөөхэ хэрэгтэ сэхэ хабаатай. Горнорудна предприятинууднай ехэ химиин түүхэй эд бэлэдэдэг бааза болоно. Жэшээлбэл, «Татарский ключ» гэдэг карьер 300 мянган тонно хүрэтэр химическэ талаараа холисогүй известняк үгэхэ ёһотой.

Партиин областной комитедэй һая болоһон пленум КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор республикын промышленна предприятинуудай, барилганyудай зорилгонуудые тодорхойлон хараалаа. Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээд үйлэдбэриингөө түсэб дүүргэдэггүй предприяти, барилгын организацинууд байхагүй ушартай. Тиигээдшье бүхы предприятинуудай түсэбтэ даалгабаринуудаа үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгынь хангаха шухала. Ингэжэ түсэбһөө гадуур абтадаг продукциин хэмжээн улам ехэдхэгдэхэ.

1964 оной туршада барилгын гээгдэхэ ябадал хүсэдөөр усадхагдаха болоно. Энэ жэлдэ капитальна хүдэлмэридэ һомологдодог мүнгэн үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ ехэ болохо байна. Тиигээдшье барилгашадай арга боломжонь, бүтээхэ хүсэниинь урдынхиһаа бүри ехэ болоо бшуу. Барилгашад жэлэй эхинһээ хойшо ажал хэрэгээ бүри һайнаар эмхидхэхэ, барилга улам түргөөр, һайн шанартайгаар, хямда үнэ сэнтэйгээр бодхоодог болохо бэзэ гэжэ найдахаар байнабди. Энэ талаар барилгануудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд ехэ үүргэтэй.

Үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо гээшэ хүдөө ажахын үндэһэн шухала асуудал гээд КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумдэ заагдаа һэн. Республикымнай колхоз, совхозууд 1964 ондо газар тарялан болбосон ёһоор эрхилхэ, энээнэй үндэһэ һуури дээрэ бүхы ургамалнуудай ургаса, мал ажалай ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлхэ уялгатай.

Нэн түрүүндэ газар тон гамтай зүбөөр хэрэглэхэ шухала. Эгээ үрэжэлтэй, уһалагдадаг һайн газарта ургаса багатай, ашаг багатай ургамалнуудые таридаг таарамжагүй ябадалтай эбсэжэ болохогүй. Энэмнай баялигтаа хайра гамгүйгөөр хандаһан ушар болоно. Үйлэдбэриин управленинүүд, тэдэнэй мэргэжэлтэд ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, мэргэжэлтэдтэй хамта ажахы бүхэндэ эгээ зохисотой тарилгын талмайн бүридэл бии болгохо, гектар бүхэнһөө шадаал һаа ехэ тэжээлэй единицэ абахын зорилгоор ургамалнуудые шэлэжэ олохо уялгатай.

Манай республикын хүдөө ажахын олон хүдэлмэрилэгшэд газар тухай хуушанай заншал бодомжонуудые баримталдаг гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Зөөдэл байдалда мал ажал эрхилхэ үе сагһаа энэ заншалынь эшэ үндэһэтэй бшуу. Тэрэ үедэ таряанай газар бэшэ, харин сабшалангай, бэлшээриин газар эгээ һайниинь гэжэ тоологдодог һэн. Мүнөөшье илангаяа мал ажал эрхилдэг ажахынуудта бэлшээреэ шадаал һаа тарялангай газар болгохогүй гэжэ оролдоно. Тиихэдээ бэлшээриин газарай тон ашаг багатай байһыень ойлгоногүй. Бэлшээриие яажашье һаань үлдөөхэ, хахалхагүй гэһэн һэдэлгэ ажахыда ехэ һаад тойбо тохёолдуулдаг.

Энээниие тодорхойлхын түлөө иимэ жэшээ дурдамаар. Хяагтын управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз эдлүүриин 30 мянган гектар тухай газартай. Мүн энэл управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 40 мянган гектар тухай газартай байна. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада атар тунга газар ехээр хахалһан XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо хахалагдадаг газарынь 11 мянган гектар тухай, бэлшээринь 13 мянган гектар. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хахалагдадаг газарынь 10 мянган гектар шахуу, харин бэлшээринь 26 мянга гаран гектар болоно. 1963 ондо абаһан бүхы продукциинь тоолоход гаргаад байхада, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз эдлүүриин газарай гектар бүхэнһөө 3,4 центнер тэжээлэй единицэ абаа. Тиихэдэнь Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз эдлүүриин газарай гектар бүриһөө 1,9 центнер тэжээлэй единицэ абаһан болоно бшуу. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо газарһаа бага ашаг олзо оруулна. Гэбэшье Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхидо орходоо эдэнэр һураггүй ехые, хоёр дахин ехые абана гээшэ.

Манай республикада газарые зүбөөр, гамтай һайнаар хэрэглэхэ гээшэ хүдөө ажахын үндэһэн шухала асуудалнуудай нэгэниинь болоно.

Бүхы колхоз, совхозуудта агротехникын хэмжээе эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ шухала анхарал хандуулха ёһотойбди. Тиигэжэ газарые элдүүрилхэ, газарай хүрьһэ үтэгжүүлхэ хэрэг һайжаруулха, хүсэд хүрэхэ һайн үрэһөөр тарилга хэхэ, ургамалай хоротон, үбшэнтэй тэмсэхэ тухай ехэ анхарал табигдаха ушартай. Иимэ хэмжээнүүдые бэелүүлээд байхада ургаса горитойгоор дээшэлхэ, хүрэхөөр орооһо таряан, тэжээл абтаха болоно.

Жэл бүхэндэ республикымнай элдэб районуудта гол ургамалнуудай ургаса ондо ондоо байдаг гээшэ. Газарай хүрьһэнэй, сагай уларилай шэлжэ шанарһаа ургаса хэзээншье дулдыдадаг байха. Зүгөөр олонхи ушарта зэргэлээ оршожо байһан ажахынуудта, газарайнь хүрьһэнэй, сагай уларилай аб адли газарта ондо ондоо ургаса абтадаг. Хяагтын үйлэдбэриин управлениин хүршэ хоёр ажахые, «Родина», «Дружба» колхозуудые жэшээ болгон харая. Эдэ колхозуудай газарынь адли. «Родина» колхоздо 1963 ондо гектар бүхэнһөө дунда зэргээр 12,7 центнер шэниисэ хуряахадань, «Дружба» колхоздо 8,5 центнер ургуулһан байна бшуу. «Родина» колхоздо 4,5 мянган гектарта шэниисэ таригдаһан байхадань, «Дружба» колхоздо 7,5 мянган гектар гэхэ гү, али 3 мянган гектараар ехые таригдаа. Зүгөөр «Дружба» колхоздо «Родина» колхозойхиһоо бүхыдөө 4 мянган центнерээр ехэ орооһо таряа абаһан юм. Бусад ургамалнуудай ургаса баһал иимэрхүү. Агротехникын хэмжээнһээ бүхы юумэн иигэжэ дулдыдана. «Родина» колхоздо һайнаар, заабариин ёһоор гүнзэгыгөөр, далангүйгөөр хахалдаг, шанартай үрэһөөр саг соонь тарилга хэдэг, газарай хүрьһэ шанаржуулхын зорилгоор арга боломжо соонь үтэгжүүлгэ хэдэг байна. «Дружба» колхоздо, илангаяа Унгуркуй, Үлзытэ нютагуудта газарынь орхигдошонхой, буртаг үбһэндэ дарагдашанхай. 1963 ондо таригдаһан үрэһэ хүрэнгын хахадынь шахуу элдэб муу холисотой, тарилгын шанар муутай байгаа. Иимэ байхадань ургаса тон багаар гараа гээд гайхахаар гээшэ аал!

Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз Баргажанай совхоз хоёрой ямар ургаса абадагыень жэшээ болгон сасуулжа үзэе. Эдэ ажахынуудай газар тарялан эрхилхэ эрхэ байдалынь адли. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 1963 ондо 3934 гектарта орооһото ургамалнуудые тарижа, бүхыдөө 50 мянган центнер орооһо таряа хуряагаа һэн. Харин тиихэдэнь совхоз 4870 гектарта тарилга хээд, 45 мянган центнер шахуу ургаса хуряаһан байна. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо бүхы ургамалнуудай ургаса совхозойхидо орходоо 1,5 дахин, зарим ушарта хоёр дахин ехэ байба. Иимэ хоёр ондоо ургасатай байһан шалтагааниинь нэгэл болоно. Агротехникын хэмжээн, газар тарялан болбосон ёһоор эрхилхэ хэрэгынь ондо ондоо байна гэлтэй.

Иимэ жэшээнүүдые олоор дурдахаар. Агротехникые эрхимээр сахидаг ажахынууд манайда бии. Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй управлениин «Коммунизм» колхоздо агротехникын заабаринууд үнинэй нарин нягтаар сахигдадаг болонхой. Энэ колхоздо газар шанаргүй муугаар хахалха, үрэһэ тарилгын нормо багадхаха хүн огтолон байхагүй. Иимэ голодоһо гаргагшадтай тэндэ яашье эбсэхэгүй байна бшуу. Гүнзэгыгөөр хахалха хэрэгтэй, полиин заха үзүүрые хахалха гэхэ зэргээр энэ колхозой механизаторнуудта һануулалтагүй. Эдэ өөһэдөө һайса мэдэхэ. Харин Хэжэнгын совхоздо һаяшаг гектар бүхэндэ 2 центнер үрэһэ хүрэнгэ хаяхын оронд 1 центнер, зарим ушарта 90 килограмм хаяжархидаг байба. Тиихэдэнь ургамал шэнгэнээр гарадаг, полидонь буртаг үбһэн ехээр ургашадаг. Иимэ таарамжагүй байдалай тохёолдоһондо тэндэ хэншье һанаагаа зободоггүй байһан юм.

Газар тарялан болбосон ёһоор эрхилхэ, энээнэй үндэһэ һуури дээрэ хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ тэмсэлдэ механизаторнууд шиидхэхы үүргэтэй. Ургасын гараса мүнөө механизаторнуудай ажал хүдэлмэриһөө дууһан дулдыдана. Бүхы ургамалнуудые тусхай мэргэжэһэн бригада, звенонууд тарижа ургуулна. Эдэ бригада, звенонууд газарай хүрьһэ элдүүрилхэһээ эхилээд, ургаса хуряалга хүрэтэрнь бүхы юумыень хэжэ гарана.

Газар тарялан эрхилхэ гайхамшагта мастернууд, жэлһээ жэлдэ бүхы ургамалнуудай баян ургаса ургуулдаг суута механизаторнууд республикымнай колхоз, совхозуудта олон. Мухар-Шэбэрэй управленидэ «Коммунизм» колхозой нүхэр Челночковой даадаг бригадые мэдэхэгүй хүн байхагүй. Тус бригадынхид орооһото ургамалнуудай тон баян ургаса ургуулжа абадаг. Кукурузашад нүхэд Жанаевай, Кондратюковой, свеклошон нүхэр Павловай болон бусад олон түрүүшүүлэй гайхамшагта амжалта тухай хэн дуулаагүй хаб. Суута гараһан хартаабхашан Мильгуновагай амжалта тухай республикадамнай хэн мэдэхэгүй хаб. Бүхы управленинүүдтэ, ажахын ямаршье һалбарида иимэ замай залууршад бии бшуу. Жэшээ абахаар, зэргэшэн ябахаар хүнүүд маанадта бии даа.

Түрүүшүүлэй дүй дүршэлые бүхы механизаторнуудай арга шадабари болгохо гээшэ партийна организацинуудай, бүхы мэргэжэлтэдэй шухалын шухала, хойшолуулашагүй зорилго болоно.

Механизаторнууднай саг үргэлжэ олошоржо, залуушуул механизаторай мэргэжэл шудалжа байна. Эдэ залуушуул эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана, шэнэ, түрүү юумые түргөөр халан абана. Хэрбээ залуушуулда эрхим мастернуудай дүй дүршэл дамжуулаад, залуушуулые агрохимиин үндэһэн шухала эрдэмдэ һургаад байбал, эрхим жэшээ харуулха байха.

Партиин областной комитет, Министрнүүдэй Совет һаяын үдэрнүүдтэ механизаторнуудай республиканска зүблөө зарлаха гэжэ шиидхэбэри гаргаа. Энэ зүблөөндэ һанамжа, дурадхалнуудаа хэлсэхэ, энэ жэлдэ һайн ургаса ургуулха тэмсэл яажа эмхидхэбэл дээрэб, хабарай тарилгада яажа саг соонь бэлдэхэб, техникэ хайшан гэжэ бэлэн болгохоб гэһэн асуудалнуудые тодорхойлон хэлсэхэ байна. Тиихэдэ бүхы механизаторнуудай хүдөө ажахын техникые эрхимээр шудалхын, гадна агрохимиин үндэһэн шухала заабаринуудые мэдэжэ абахын, үтэгжүүлгэ хадагалха, газарай хүрьһэндэ үтэгжүүлгэ оруулха заабариие шудалхын түлөө иимэ һуралсал эмхидхэхэ шухала байна. Мүнөө үедэ республикын колхоз, совхозуудта агрохимиин үндэһэн шухала заабаринуудые шудалха 500 гаран кружок, курсанууд эмхидхэгдээд, хүдэлжэ байнхай. Эндэ 12 мянга тухай хүн хабаадуулагдаһан. Энэмнай үшөө үсөөн. Бүхы механизаторнууд, полеводууд, мал ажал эрхилдэг хүнүүд иимэ һуралсалда хабаадаха ёһотой.

Бүхы ургамалнуудай баян ургаса ургуулхын түлөө тэмсэл мүн лэ мал ажалые саашадань хүгжөөхэ тэмсэл болоно. Юуб гэхэдэ мал ажалые хүгжөөхэ үндэһэ һуури тэжээл болоно бшуу. Тэжээлтэйл байгаа һаа һүн, мяхан, нооһон абтаха.

Республикын колхоз, совхозууд 1964 ондо 1963 онойхидо орходоо 50 мянган центнерээр ехэ мяха, 90 мянган центнерээр ехэ һү, 300 мянган центнерээр ехэ нооһо, 1,5 миллионоор олон үндэгэ гүрэндэ худалдаха. Энээнтэй хамта мал ажалай продуктнуудые абаха хэмжээн баһал ехэдхэгдэхэ байна.

Байгша ондо республикын олонхи ажахынуудта малай үбэлжэлгэ урдынхида орходоо яһала эмхитэйгээр үнгэргэгдэжэ байна. Үбһэ тэжээлшье элбэг, байрааршье һайн. Адууһа малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ бүхы арга боломжо бии. Тиигэбэшье энэнь хаа хаанагүй гүйсэдөөр хэрэглэгдэнэ гэхын аргагүй.

Жэшээнь, мүнөө үнеэд олоор тугаллажа, сагаан эдеэн — һү һаалиин дэлбэрхэ хаһа болобо. Мүн һү һаалга, гүрэндэ худалдалга баһал зарим тэды дээшэлээ. Хориин, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай үйлэдбэриин управлениин олохон колхоз, совхозууд нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 1,5—2 дахин ехэ һү гүрэндөө худалдаа. Харин Улаан-Үдын управлениин ажахынууд нёдондонойхиһоо һү багаар худалдаба. Тэрэшэлэн һү ехээр һааха мүрысөө үүсхэгшэ Кабанскын малшад баһал бусад управлениин ажахынуудһаа ехэхэнээр гээгдэнхэй.

Үбһэ тэжээл дутамаг байжа, һүн багаар һаагдана гээд зариман шалтана. Теэд үнэн шалгажа үзэхэдэ, энэнь ямаршье үндэһэ баримтагүй байдаг. Сэхынь хэлэхэдэ, үбһэ тэжээл үлүү ехээр гаргашалһан газарта һүн элбэгээр һаагдана бэшэ, харин тэжээл зүбөөр бүйлүүлжэ, һайнаар эдюулжэ шадаһан газартал һүн ехээр абтана. Сэлэнгын совхоз үхэр малдаа гол түлэб һолоомо эдюулнэ. Тиигэбэшье тэрэнээ һайса ууралда дэбтээжэ, силостэй холин амтаруулаад, малдаа һайнаар эдюулдэг. Мүн Хэжэнгын совхозой 2-дохи отделениин һаалиин фермэдэ тэжээл һайнаар бүйлүүлагдана. Һолоомоёо заабол ууралда дэбтээжэ, шанаржуулаад, талха таряанайнгаа зүйл эһээжэ бурдууг хээд эдюулһэнэй ашаар үнеэн бүриһөө сүүдхэдээ 8—10 литр һү һаана. Харин эдэнтэй зэргэлжэ байдаг 1-дэхи отделениин түбэй гүүртэдэ үбһэ тэжээлээ бүйлүүлангүй, хубхай ехээр гаргашалбашье, һү мүртэй һаанагүй.

Искусственна аргаар бүйлүүлһэн һүн тэжээл тугалда уулгахада тон һайн байһаниие дүй дүршэл харуулаа. Тиимэ тэжээл нарай малда ашагтай һайн байхаһаа гадна, үдхэн һү гүрэндэ элбэгээр худалдаха арга олгоно. Теэд олонхи колхоз, совхозууд мүнөө хүрэтэр энэ түрүү арга нэбтэрүүлнэгүй.

Һү ехээр һааха, гүрэндэ элбэгээр худалдахын тула үдэр бүри эршэмтэй шангаар тэмсэхэ шухала. Нэгэдэхи кварталай түсэбые гансашье дүүргэхэ бэшэ, тэрэниие бүри ехээр үлүүлэн дүүргэхэ гээшэ — бүхы һаалишад, мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй нэрэ хүндын хэрэг мүн. Һү ехээр һаахын түлөө мүрысөө бодото һайнаар эмхидхэхэ тушаа колхоз, совхозуудай болон үйлэдбэриин управленинүүдэй партийна комитедүүд ехэхэн хүдэлмэри хэхэ зэргэтэй. Мүрысөөндэ түрүүлэгшэдые бодотоор урмашуулха, малшадай, илангаяа һаалишадай ажаһуудалай, культурна эрилтые гүйсэд хангаха.

Олонхи ажахынууд гүрэндэ мяха худалдаха кварталайнгаа түсэб дүүргээ. Тиигэбэшье мал һайнаар шахаха, гүрэндэ тарган мяха элбэгээр худалдаха тэмсэл һаял эхилээд байна бшуу. Тиимэһээ ажахы бүхэндэ үхэр малые тобир тарганаар ондо оруулха гээшэ гол шухала. Колхоз, совхозууднай адууһа малаа гансашье һайнаар, гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулха бэшэ, үбэлэй һаранyудта һү, мяха болон бусад продукци элбэгээр абаха аргатай. Илангаяа мүнөө бүхы эхэ гахайнуудые үрэжүүлжэ, хүхэ ногооной гараха үеэр лоршоонхо олоор абахын түлөө оролдохо ёһотойбди. Энээнэй ашаар а[...] хынууд мяха ехээр абаха [...] гатай болохол. Мүн эдэ ү[...] нүүдтэ буруу, хашарагуу[...] һайнаар шахажа, үлүү [...] байлгангүй жэлтэйдэнь гү[...] дэ худалдаха хэрэгтэй. [...] бүхэнэй шэгнүүрые сүүдх[...] килограммһаа бага бэш[...] нэмээдэг шадамар бэрхэ м[...] шад манайда олон. Тэд[...] дүй дүршэлые хаа хаана[...] үргэнөөр дэлгэрүүлэе.

Хонишодоймнай ажа[...] эгээл харюусалгатай, хал[...] хаһа ороод байһаниинь эл[...] Республикын хонишод энэ[...] лэйхидэл иимэ һайн бэлэд[...] тэй, арга боломжотойшье [...] дань хэзээдэшье байгаа[...] гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Гэхэ[...] хамта, богонихон болзо[...] хурьга олоор абажа түлжү[...] хэдэ нилээд бэрхэтэй, хү[...] хэн байдалай тохёолдохо [...] һаниинь арсашагүй. Иланга[...] зарим хонид шадал тамир[...] һула болонхой. Тэдэниие [...] дохо хэрэгтэй. Шадалгүй [...] бэр муу хурьгадые нарин[...] харууһалха болоно. Зарим[...] зарта дулаан байра дута[...] Шадамар бэрхэ, һүбэл[...] эдэбхитэй шударга хони[...] лэ эдэ бүхы бэрхэшээлнүү[...] һайнаар дабажа гараха бш[...] Хонидой олооро хурьгал[...] байһан үедэ отаранyудта а[...] хүдэлмэри зүбөөр эмхидх[...] гээшэ эгээл ехэ удха шан[...] тай. Хориинхидай дурадха[...] най ёһоор отаpа доторoo ху[...] гатай хонидые хонишон [...] хэндэ таһалжа үгөөд хар[...] һалуулхада эгээл таатай г[...] дүй дүршэл гэршэлнэ.

Энээниие тоогоогүй, хо[...] хурьгадаа бодото эзэгүйг[...] байлгаһан газарта түл түр[...] шын үдэрһөө гарзалжа [...] лээ. Илангаяа хони үсөөн[...] Түнхэнэй, Кабанскын упр[...] ленинүүдтэ иимэ байдал у[...] дэнэ. Харин хонин һүрэг[...] олон — Хориин, Зэдын, Мух[...] Шэбэрэй болон бусад упр[...] ленинүүдтэ хурьгатай хо[...] дые хүн бүхэндэ даалгажа, [...] дэнэй харюусалгые дээ[...] лүүлһэнэй ашаар түл гар[...] хоролтогүй шахуу абта[...]

Эдэ үдэрнүүдтэ респуб[...] кымнай хонишод урдаа б[...] һан ехэ зорилгые нэрэтэй [...] рэтэйгөөр дүүргэжэ, хон[...] ажалые эрид хүгжөөхын [...] лөө хүсэ шадалаа гамнанг[...] оролдосо хэшээл ехэтэй[...] хүдэлнэ. Хонишодые һайн э[...] хоолоор хангаха, тэдэнэй а[...] һуудал болон культурна б[...] дал тушаа саг үргэлжэ ан[...] ралаа табиха гээшэ — ажа[...] нуудай үйлэдбэриин управ[...] нинүүдэй партийна бо[...] профсоюзай эмхинүүдэй [...] тэлбэрилэгшэдэй гол уя[...] болоно. Хяагта, Хориин зар[...] ажахынуудта худалдаа н[...] маанай эмхинүүд муугаар [...] дэлнэ гэжэ хонишод зүб го[...] дол оруулна. Отаранyудта [...] толавка үсөөн ябадаг, [...] шадта хэрэгтэй эд бараа ха[...] сагтань элбэгээр асардаг[...] байна. Мүнөө хаа хаана[...] электрын хүсэнэй бии бо[...] һон сагта хубсаһа угаа[...] машина, радиоприёмник, те[...] визор болон хүндэ хэрэгт[...] электрын бусад хэрэгсэлн[...] дые асаржа худалдыт г[...] малшад тон зүб эрилтэ таб[...] на. Худалдаа наймаанай [...] хинүүд эдэ эрилтыень зааб[...] дүүргэхэ зэргэтэй. Энэ жэл[...] колхоз, совхозууднай нёдон[...] нойхидо орходоо 150—[...] мянган хурьга олоор аба[...] түлжүүлхэ юм. Бүхы абтаһ[...] хурьгадые бүрин бүтэн т[...] жүүлжэ шадаа һаа ноо[...] хониной мяха абаха түс[...] дүүргэгдэхэ, үлүүлэнш[...] дүүргэгдэхэ, мал ажалай [...] һалбари — хонин һүрэг э[...] олшоруулагдаха ха [...] Энээнэй ашаар колхоз, сов[...] зуудаймнай экономико һур[...] гүй бэхижэхэл. Юуб гэхэ[...] манай республикын эрхэ б[...] далда нооһон, хониной мях[...] һаа эгээл ехэ олзо доход ору[...] лагдана бшуу. Тиимэһээ [...] лэдбэриин управлени бо[...] хүдөөгэй партийна коми[...] дүүд, мүн хүдөөгэй бүхы о[...] ниитэ нэн түрүүн хонишодо[...] гоо ажал хүдэлмэри, тэдэ[...] ажабайдал тушаа гол ан[...] ралаа хандуулха ёһотой.

Партиин XXII съезды[...] КПСС-эй ЦК-гай декабри[...] Пленумэй коммунизм б[...] гуулха тушаа хараалан таб[...] һан асари ехэ түсэбые б[...] лүүлхын түлөө бүхы сов[...] арадтаяа хамта Буряад о[...] ноймнай ажалшад айхаб[...] ехэ хүсэл эрмэлзэлгэтэйг[...] хүдэлжэ байна. Тэдэнэр [...] лоон жэлэй зургаадахи жэл[...] түсэбые болзорһоонь ур[...] дүүргэхын түлөө дээшэлү[...] лэгдэһэн социалис уялга аб[...] на.

Шэнэ жэлэй түрүүш[...] үдэрһөө абаһан уялга[...] дүүргэхэ гээшэ манай д[...] шалхы зорилго.

ПАРТИЙНО-ГҮРЭНЭЙ ХИНАЛТЫН ХУУДАҺАН №1(8)

ЭНЭ ХУУДАҺАНДА УНШАГТЫ:

- Мяха ехээр үйлэдбэрилхэ арга боломжо.
- **Олоной туһада оролдогшод.**
- Үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ туһалалсана.
- **Ниитын хинагшадай үүргэ ехэ.**
- Харюусалгагүйшүүл хэһээгдээ.

ОЛОНОЙ ТУҺАДА ОРОЛДОГШОД

Хэрбээ үндэр хадын оройһоо ...рэ монсогорхон шулуун хэм...ржэ доошоо мухарибал, түрүүн ...ээ нэгэ шулуу байраһаань ...далгаха, удаань эршэ абахадаа ...шье ехэ гай хэжэ болодог ...уу. Тэрээн шэнги муу юумые ...һа сагтань сараа, усадхаагүй ...л, дам саашаа аюултайхан ...р тохёолдуулжа болохо ха ...

Тээсгэн Зэдын үйлэдбэриин уп...равлениин «Октябрьский» сов...хозой партийно-гүрэнэй хи...налтын комитедэй түрүүлэгшэ ...колай Батович Михеевтэй ...рэлдэхэдөө, энээн тухай һа...ха һуугаа һэм.

Намаршаг тээ совхозой 2-дохи ...деленииин хонишон А. Галса... партийно-гүрэнэй хиналтын ...митедтэ ерээд, иигэжэ хэлэбэ:
— Николай Батович, минии ...рын хурьгадые эхэһээнь һал...гахадаа зоотехник Жаркова ...гнэнгүйгөөр, таамагаар бэшэ...рхёо. Тэрэниие шалгажа, ...оруулжа үгыт.

Нээрээшье тус тустаа 16,5 ...лограмм гэжэ бэшэгдэһэн ...рьгадыень дахин шэгнэжэ үзэ...дэ, харин 20—25 килограмм ...гаа. Мүн малшан П. Галса...вай гүүртын үхэрнүүдые зун ...гнэхэдээ баһал 885 килограмм ...уу оруулаа. Үхэр, хурьгадые ...гэ нэгээр барижа шэгнэхэеэ ...хуураад, таамагаар бэшэһэ...йнь түлөө зоотехник Жаркова...зэмэ тохогдоһон.

— Хэрбээ шалгажа үзөөгүй ...мнай, малшадай ажалай ту...һэн буруугаар түлэгдэхэ, һүү...й һүүлдэ совхоздо, гүрэндэшье ...рээ хохидол ушаруулагдаха ...гаа,— гэжэ нүхэр Михеев хэ...нэ.

Намар тэжээл бэлэдхэлгын үе... совхозой 1-дэхи отделенидэ силос дарахадаа, тэрэниие зорюута ехэ болгожо нэмээгээд бэшэдэг байһаниинь хаһа сагтаа элирүүлэгдэжэ зайсуулагдаа. Бригада, отделенинүүдтэ үбһэ тэжээл тоо бүридхэлдэ абангүй, хайша хэрэгээр гаргашалжа гү, али үхэрнүүдээ тоо бүридхэлһөө нюугаад байһан гэхэ мэтэ тоогүй олон баримтануудые хиналтын комитедэй бүлэгүүд элирүүлдэг юм.

— Манай партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй 4—5 хүн эдэ бүхы дутуу дундануудые хаһа сагтань элирүүлжэ, иимэ түргэн усадхажа шадахагүй һэн. Тиимэһээ олоной нюдэнэй хурса хёрхо байһанай ашаар лэ урагшатайгаар хүдэлнэбди,— гэжэ нүхэр Михеев хэлэнэ.

Зүб даа. Тэдэ олоной туһаламжа найдабаригүйгөөр урдахи зорилгоёо һайнаар дүүргэжэ яашье шадахагүйл. Мүнөө эндэхи отделени, бригада, фермэ, отара бүхэндэ партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ туһалдаг бүлэг, постнууд, эдэбхитэй хүнүүд бии. Эдэмнай эхэнхидээ дутуу дундa зүйлнүүдые бэдэрээд лэ ябадаг гэжэ һанаха болоо һаа, буруу. Николай Батович өөрөө совхозой главна ветврачаар хүдэлхэдөө, партийно-гүрэнэй хиналтын хүдэлмэриие гол ажалтаяа нягтаар холбожо шадана. Фермэ, гүүртэнүүдтэ ябахадаа, үнеэдэй үбһэ тэжээлдэ гидролизно-карбамидна зүйл, мочевинэ холижо эдюулхэ арга дэлгэрүүлхэ оролдолго гаргана.

— Николай Батовичнай үнеэдтэ тусхай тиимэ тэжээл эдюулхэ, туғалнуудаа һэлгэгдэдэггүй зузаан дэбдихэр дээрэ байлгахые манда һургажа, һайса заажа үгөөд ошоо һэн. Иигээд тэрэнээ хэр бэелүүлжэ байһанииемнай шалгахаб гээ һэн,— гэжэ фермэ дээгүүр малшад хөөрэлдэжэ байдаг.

— Тэрэш нэгэл хэлэһэд, зориһоноо табихагүй хүн даа. Олонойл түлөө оролдожо ябадаг. Ветеринарби гэжэ бэеэ хараад ябаа һаань, хэншье боли гэхэгүйл. Теэд һэшхэлээрээл хүдэлнэ ха юм,— гэжэ зариман магтан хэлэдэг.

...Дэрэстэй тосхоной баруун хойгошогуур байдаг совхозой конторын нэгэ сонхоор һүни орой болотор гэрэл яларна. Эндэ гурбан хүн стол тойрожо һуушанхай, «партийно-гүрэнэй хиналтын комитет» гэһэн томо гаршагтай дэбтэр урдань дэлгээтэй.

— Зай, иигээд хоёр һарынгаа түсэбөөр хүдэлхэмнай гээшэ. Таанадта ямар һанамжа, дурадхал байнаб?— гээд Михеев нүхэд тээшээ харана.

— Гол түлэб зүб лэ даа. Би иигээд отаранууд дээгүүр түл ямараар абтажа, үбэлжэлгын хэр үнгэргэгдэжэ, үбһэ тэжээлээ ямар гаргашалжа байһаниие шалгахаяа гарахамни,— гэжэ комитедэй бюрогой гэшүүн Г. Б. Данзанов хэлэнэ.

— Харин би машина техникын заһабарил, таряалан дээрэ наг шэбхэ гаргалга, хабарай тарилгада бэлэдхэлые шалгаха болоноб,— гэжэ комитедэй гэшүүн В. М. Кузнецов дуугарна.

Иигэжэл эдэбхитэй коммунист Николай Михеев түрүүтэй «Октябрьский» совхозой олониитын хинагшад ажахын баялигые арьбадхалсаха, ажал хүдэлмэридэ һаад тойбо татажа байһан юумые зайсуулхын тула үдэр бүри оролдоно.

Зураг дээрэ: (Зүүн гарһаа) партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй бюрогой гэшүүн Г. Б. Данзанов, түрүүлэгшэ Н. Б. Михеев, гэшүүн В. М. Кузнецов.

С. Балдуев.

ГАХАЙН МЯХА ЕХЭЭР АБАХА АРГАТАЙ ААД...

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозууд гахайн мяха ехээр абаха арга боломжотой гээшэ. Жэшээнь, энэ хэрэгтэ горитой анхарал табиһан Ленинэй нэрэмжэтэ, «Заганский» колхозууд, Суулгын совхоз үнгэрэгшэ жэлдэ 1,5—2 дахин ехэ мяха абажа шадаа. Мүн «Победа» колхоз нёдондо тус бүридөө 74 килограммтай 900 гахай гүрэндөө тушаагаа. Тиигэжэ хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 12 центнер хүрэтэр гахайн мяха абаһан байна.

Зүгөөр управлениин ажахынуудта юрэнхы дээрээ гахай үсхэбэрилгэдэ анхарал табигданагүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэдэнэр 24100 центнер гахайн мяха абаха түсэбтэй байбал, тэрэнэйнгээ хахадыеншье дүүргэжэ шадаагүй. Бүхыдөө абтадаг мяханайнь миил 15 процентнь гахайн болоно.

Тоолоод үзэхэдэ, управлениин колхоз, совхозууд гахайн мяха ехээр абаха аргатай. Гансахан 1963 ондо абтаһан 36 мянган поршоонхонуудые тус бүридэнь 70 килограммтай болгожо шадабал, аяар 25 мянга гаран центнер мяха абаха байгаа бшуу. Теэд эндэхи ажахынууд нёдондо 10 мянга гаран поршоонхоёо үхүүлээ ха юм. Тэрэнһээ гадна 4 мянга гаран томо гахай гарзалаа.

Ажахынууд гүрэндэ жэжэ гахай тушаажа, нилээд ехэ гарзада оробо. 1963 ондо тушаагдаһан гахайнуудай дунда зэргын шэгнүүр оройдоо 54 килограмм болоо.

Һаяхан манай партийно-гүрэнэй хиналтын комитет управлениин хэдэн ажахынуудта гахай хэр зэргээр үсхэбэрилэгдэжэ байнаб гэжэ шалгажа үзөө. Жэшээнь, Бэшүүрэй XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз нёдондо гахайн мяха абаха түсэбөө миил 37 процент дүүргээ һэн.

Тэжээлээр бараг хангагданги байбашье һаа, аяар 700 гахай үхүүлээ. Тэдэнэйнь нилээд олониинь муу шанартай тэжээлһээ боложо гарзалаа. Үбэлжэлгэдөө гахайнуудынь туранхайгаар оробо. Тиин тэдэндэ нэмэлтэ тэжээл үгэжэ, тордихо гэжэ оролдоногүй.

Азарга гахайнуудынь баһал турашанхай. Тэдэниие техник-үрэжүүлэгшэ Ф. А. Белых гэгшэ эдеэлүүлхэ, харууһалха байгаад, хэдэн үдэрөөр фермэдэ ерэдэггүй гэжэ мэдэгдээ.

Гахайшадай байра байдалда хүтэлбэрилэгшэд анхардаггүй, социалис мүрысөө, зооветеринарна һуралсал тэдэнэрэй дунда эмхидхэгдэнэгүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ фермые даагша хоёр удаа һэлгэгдээ, 20 гаран гахайшад гаража ошоо.

Тэжээл эзэн ёһоор гаргашалагданагүй. Мянгаад центнер хартаабха шорой шохойтой холигдошоод, хүрэшэнхэй хэбтэнэ. Гахайдта силос, минеральна тэжээл, антибиотигууд үгтэнэгүй. Энээндэ нэн түрүүн колхозой зоотехник нүхэр Павлов, бригадир нүхэр Перелыгин зэмэтэй.

«Коммунизм» колхозой гахайн фермын хүдэлмэриие шалгажа үзэхэдэ, тон бирагүй байшоо. Урдань энэ фермэһээ жэшээ абамаар байһан юм. Теэд фермые даагша нүхэр Бельский зооветмэргэжэлтэд нүхэд Устинов, Ерофеев гэгшэдэй хиналта табяагүй дээрэһээ фермэеэ угаа хүндэ байдалда оруулжархёо. Нёдондо эндэ 1000 гаран гахай үхүүлһэн байна. Поршоонхонууд бүхыдөө бүридхэлдэ абтахаяа болишоо. Эхэ гахай хэзээ үрэжүүлэгдэһэн, хэзээ гүлгэлхэ байһаниинышье мэдэхын аргагүй. Тиимэһээ гахайнууд хээрэ газаагууршье гүлгэлнэ ха.

Управлениин ажахынуудта гахайнуудые искусственна аргаар үрэжүүлхэ пунктнуудые бии болгохо талаар ехэ юумэн хэгдээ һэн. Бүхыдөө 17 пункт тухеэрэгдэнхэй. Теэд энэ хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон.

Манай эндэхи колхоз, совхозууд гахайн фермын хүндэ хүшэр хүдэлмэриие оньһожоруулха талаар оролдоногүй. Энэнь юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, 30 фермын миил 5-дань уһан оньһон аргаар абтана, оройдоо 2 фермэдэ тэжээл зөөлгэ оньһожоруулагданхай. Оньһон аргаар байра сэбэрлэхэ хүдэлмэри гансал Суулгын совхоздо хэрэглэгдэнэ.

Эдэ бүгэдэһөө болоно гахайн мяханай өөрынь үнэ сэн айхабтар ехэ. Олонхи совхозуудтамнай центнер мяханай өөрынь үнэ сэн 200 гаран түхэригтэ хүрэнэ. Центнер мяха абахын тула түсэбөөр хараалатдаһанда оробол хоёр дахин ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ, 1500 тэжээлэй единицэ гаргашалагдана.

Шалгалтын дүнгөөр энэ асуудалые комитет дээрээ зүбшэн хэлсэжэ, зэмэтэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдһээ тусхай хэмжээн абтаа. Теэд үйлэдбэриин управлениин, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала асуудалда анхаралаа горитойгоор табидаг болохо бэзэ гэжэ найдагдана.

В. Кривогорницин,
Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управленидэхи партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

АРАДАЙ ТУҺАЛАГША

Партийно-гүрэнэй хиналта ту...а юу хэлэхэ байнабта? Иигэжэ ...аанын совхозой директор Цы... Жамсуевич Базаржаповһаа ...ухада:

—Иимэ орган ажалдамнай ...эр туһална ха юм. Энээниие ...ай совхоздо эмхидхэгдэһэн ...тийно-гүрэнэй хиналтын ор...до туһалдаг бүлгэмүүдэй хү...мэри дээрэһээ харанабди, — ...д, директор столойнгоо һугал...сооһоо фото-зураг гаргажа ...уулна.

—Эдэл даа, арадаймнай түлөө...шэд. Совхозоймнай партийна ...низаци, комсомолой болон ...фсоюзай организацинууд 72 ...ние арадай хинагшад болгон ...хээгээ юм. Эдэнэр ажахымнай ...үшүүл, эдэбхитэд гээшэ. ...нэй үсөөр ехэ хүдэлмэри ...улагдана.

Совхозой дирекци, партийна ...низаци бүлэгүүдэй хүдэлмэ...рэ хододоо туһалдаг. Партий...-гүрэнэй хиналтын комисси...дай элирүүлһэн дутагдалнуу... дирекци гү, үгышье һаа ...тком хаража үзөөд, шухала ...жээнүүдые хараална.

...иналтын хүдэлмэридэ туһал... бүлэгүүдэй түрүүлэгшээр Ми...л Гурьянович Житихин һун...ханхай. Тэрэ парткомой гэ...үн, совхоздоо түсэблэлгын та...та хүдэлдэг юм. Урдань кол...ой түрүүлэгшээршье хүдэлөө. ...лай дүршэлтэй хадань тэ...ндэ иимэ харюусалгатай хү...мэри даалгагданхай. Мүнөө ...эр Житихин 5 фермэнүүдэй ...эгүүдые, тарян ажалай брига... гүүртэнүүдтэ эмхидхэгдэһэн постнуудай ажалые ударида...

...иналтын бүлэг болон пост... хүдэлмэрээ түсэблэжэ ...улдаг. Партийна эхин организацинуудай хүдэлмэридэнь туһалдаг дээрэһээнь амжалта түйлагдана. Бүлгэмүүд ямар асуудал шиидхэнэб? Жэшээнь, тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриин ябажа байхада дутагдалнууд элирүүлэгдээ. Арадай хинагшадай мэдээсэл парткомдо зүбшэгдэжэ, дары хэмжээ абтаа. Тиихэдэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэриин үедэ баһал олон дутагдалнууд элирүүлэгдэжэ, совхозой дирекци, парткомой зүгһөө зохихо хэмжээн абтаһан байгаа. Мүн хиналтын бүлэгүүд энээнһээ гадна олон асуудалнуудта анхаралаа хандуулна. Таряа хуряалгын, малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй үедэ горитой хүдэлмэри ябуулагдаа.

Ажал хүдэлмэриин дутуу дундануудые элирүүлжэ байхадаа арадай хинагшад ганса хэмжээ абхуулаад, хүдэлмэрээ хизаарладаггүй, харин ажахынгаа саашанхи зорилгонууд, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд тухай анхаралсана. Ниитын ажалда харюусалгагүйгөөр хандадаг хүнүүдтэй шангаар тэмсэдэг. Тиигэжэ байхадаа дутагдалнуудые эхэнхидээ ниитын хинагшад өөһэдөө усадхахые оролдоно. Үнгэрһэн намар совхозой табадахи фермэдэ таряа хуряалга аали нобшоор ябажа байгаа. Орооһоной гээлтэ хоролтодо орохо ушар үзэгдэдэг һэн. Тиигэжэ хиналтын бүлэг бригада дээрэ механизаторнуудай суглаа зарлажа, энэ асуудал зүбшөө. Тус фермын хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ нүхэр Шайтахов, парторганизациин секретарь нүхэр Тапхаев гэгшэд суглаа үнгэргэхэдөө ушарыень ажалшадта хэлэжэ үгөөд, ажалай бүтээсые яажа дээшэлүүлхэ, шанарай түлөө тэмсэхэ тушаа зааһан, юумэндэ ханамжагүйгөөр хандагшадые зэмэлһэн байгаа. Энээнэй һүүлдэ фермын ажал эли бодо һайжараа бшуу.

Партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха постнууд мүн лэ һайнаар хүдэлнэ. Совхозой буурбадахи фермын һаалиин гүүртэдэ эмхидхэгдэһэн постые Николай Илларионович Михайлов хүтэлбэрилнэ. Постынхид өөһэдынгөө үүсхэлээр малай тэжээлэй ямараар гаргашалагдажа байһаниие шалгажа үзөөд, тэрэниие гуримшуулаа. Шалгахадань малай тэжээл хайша хэрэгээр гаргашалагдадаг, заримдаа ниитын малда эдюулэгдэхэ талха тарянай зүйл үмсын малда үгтэдэг байба. Жэшээлхэдэ, һаалишан Романенко концентрадай зүйл гэртээ абаашажа, гахайгаа тэжээдэг байһанаа баригдаа. Тиихэдэ туғалшан Куприянова туғалнуудаа муугаар харууһалдаг байба. Эдээн тушаа постын зүгһөө хэмжээн абтаа. Тэрэшэлэн табадахи фермын тарян ажалай бригадада эмхидхэгдэһэн пост баһал муу бэшээр хүдэлнэ.

Арадай хинагшад өөһэдынгөө уялгые һайнаар дүүргэжэ, ажахынгаа ажал хүдэлмэридэ горитой туһаламжа хүргэнэ. Эдэнэр совхозойнгоо табиһан зорилгонуудые бэелүүлэлсэхэ хэрэгтэ ехэхэн үүргэ дүүргэнэ.

Мүнөө арадай хинагшад малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, ерэхэ жэлэй тарилгада бэлэдхэхэ хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулалсахын тулада хамаг хүсэ оролдолгоёо гаргана.

К. Пашин.

КПСС-эй обкомой, БурАССР-эй Министрнүүдэй
Соведэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ

ХУУЛИ БУСА ХЭРЭГЭЙ ТҮЛӨӨ — ЯЛА

ПГК-гай областной комитет Хүрбын, мүн Выдринэй ОРС-нуудай хүдэлмэри шалгажа үзэбэ. Тиихэдээ тэндэ ехэ мүнгэнэй эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые дутааһан, ехээр гутааһан, үрилтэ болон үбэршэлгэ хэһэн, тэрэшэлэн хоролто болоо гээд хуули бусаар нормоһоо үлүүсэ ехээр элдэб продуктнуудые хаяһан баримтануудые элирхэйлбэ.

1963 оной арба һарын туршада Хүрбын ОРС-до мүнгэ зөөри үрилтэ хэһэн, дутааһан 128 ушар тохёолдоһон байна. Тиимэ үрилтэ хэгшэд саг дарыдаа хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэдэггүй, дахин тэрэ ажалдаа хүдэлһөөр байдаг байгаа. Гадна үрилтэ, үбэршэлгэ хэгшэдэй хэрэг мүрдэлгын органуудта түргөөр, саг соогоо хүргэгдэдэггүй.

Хүрбын ОРС-до эдеэ хоолой зүйлнүүдые (илангаяа хилээмэ, хартаабха, капуста, загаһа) ехээр гутаагааба гээд актнуудые зохёодог заншалтай. Тиихэ үедөө худалдаа наймаанай дээдэ зургаанай, ниитын эмхинүүдэй, мүн ариг сэбэрэй албанай түлөөлэгшэдые байлгалсадаггүй һэн. Үнгэрхэдөө, эдеэ хоолой гутаагдаһан зарим зүйлнүүдтэ актшье табингүй харюусалгата нюурнуудһаа гаргашалжархидаг байгаа. Эдэ бүгэдэ ушарһан хуули бусын гарза гайе ОРС-ын гарза болоо гээд тоходог. Иимэ ушар зарим нэгэн хободог хомхойшуулда таарамжатай эрхэ байдал олтоо бшуу.

Тэрэ ОРС-ын анхан байһан начальник нүхэр Воронин, тэрэнэй орлогшо нүхэр Убонов гэгшэд материальна харюусалгатай хүнүүдэй хойноһоо хинамжа табидаггүй, эрилтэ хэдэггүй, һанаа амар байдаг һэн. ОРС-ын ахалагша бухгалтер нүхэр Хамаганов баһал ямаршье шалгалта, хинамжа хэдэггүй хүн байшоо. Нүхэр Воронинииие совнархозой УРС 1963 оной август һарада Выдринэй ОРС-ын начальнигаар томилоо. Шэнэ газартаашье нүхэр Воронин дутуу дундануудтайгаар, тон һулаар хүдэлөө. Энээниень һамбаашалан, тэрэ ОРС-ын зарим хүдэлмэрилэгшэд хилээмэн болгогдохо ехэ хэмжээнэй сагаан талха хуули бусаар газаа тээшэнь гаргашалһан байгаа.

Эдэ бүгэдэ хуули ёһондо таарахагүй ябадалые тус ОРС-нуудта ушаруулжа, мүнгэнэй болон кассын ёһо журам хазагайруулжа, гүрэндэ хохидол хэһэнэйнь түлөө Хүрбын ОРС-ын начальник байһан нүхэр Воронин, тэрэ ОРС-ын начальнитай орлогшо нүхэр Убонов, мүн ахалагша бухгалтер нүхэр Хамаганов гэгшэдтэ КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитет нэгэ һарын салингаар мүнгэн яла тохобо.

Выдринэй ОРС-до сортовой талха хуули бусаар дура зоргоороо гаргашалһан баримтые мүрдэжэ, тодорхойлогдоһон гэмтэ нюурнуудые хуулиин харюусалгада хабаадуулха хэрэг түргэдхэхэ тухай мүн комитедэй тогтоол соо бэшэгдэнхэй.

Ашаа баригшад зэмэлэгдэбэ

Улаан-Үдын ТЭЦ-эй, ЛВРЗ-эйн хүдэлмэрилэгшэдэй гэмээр ашаатай цистернэнүүд болон вагонуудай саг дары буулгагдангүйгөөр, үни удаан хиидэ баригдадаг ушар шалгалтаар элирхэйлэгдэжэ, комитедэй зүблөөн дээрэ зүбшэгдэбэ.

ЛВРЗ-дэ цистернэнүүд соо асарагдаһан мазут эюулжэ абаха амһартагүй байһан дээрэһээ 1216 часай туршада һаатажа, тэрэнэй түлөө 3349 түхэриг 50 мүнгэнэй ялада тус предприяти унаһан байна. Энэ ушарта заводтоо хэдышье шэнээн хэмжээнэй мазудтайгаа мэдээгүй байһан ЛВРЗ-эйн хангалгын таһагые даагша нүхэр Крючков, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй түлишэ-транспортна цехэй начальник нүхэр Петров, ТЭЦ-эй түлишэ хамгаалан сахигшадай бригадир нүхэр Сумкин гэгшэд гэмтэй байгаа.

Мүн тэрэшэлэн Улаан-Үдын ТЭЦ-эй барилгын управленидэ ерэһэн вагонуудай ашаан баһа саг соогоо буулгагдаагүй, хэмһээ гадуур 67 час миин байжа һамшаһан, тиигээд мүн лэ предприятида ехэ яла ашагдаа.

Дээрэ дурсагдаһан гэмтэ нюурнуудта партийно-гүрэнэй хиналтын районно комитедэй тогтоолой үндэһөөр яла тохогдоо.

Эзээ хүлеэнэ

...дэ станци дээрэ «Сельхозтехни...гэдэлэй мэдэлэй магазинай ...дта үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь ...да 488 тонно минеральна үтэг...лгэ (аммиачна селитрэ, грану...ванна суперфосфат) колхоз, ...зуудта худалдагдахаар асарагдаһан. Теэд тэрэ гэһээр гурба һа...олохонь. Гэбэшье Торийн совхоз ...е болоторoo тэрээндэ таһалаг...н 28 тонно аммиачна селитрэ, 16 ...о суперфосфат абаашажа ша...үй байһаар.

— Юундэ минеральна үтэгжүүл... абаашанагүйбта,— гэжэ совхозой директор нүхэр Таюрскийһаа һурахада:

— Машина байхагүй! Бүхы машинанууднай үбһэ зөөлгэдэ ябана,— гэһэн харюу тэрэнэй зүгһөө дуулахат.

Нүхэр Таюрский мүнөө болотор ехэ химиин удха шанарые ойлгоогүй байшоо гэжэ гү гээд асуумаар байна.

Харагты, энэ манай зураг дээрэ Торийн совхоздо таһалагдаһан минеральна үтэгжүүлгэ эзээ хүлеэжэ хэбтэнэ.

С. Балдуевай фото.

Колхозоо гээгдэлһээ гаргахые оролдоно

ХИНАГШАДАЙ ХҮСЭН ЕХЭ

Партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха бүлэг, постнууд манай колхоздо эмхидхэгдэһээр жэл болобо. Энэ үе соо арадай хинагшадай, эдэбхитэдэй хэһэн, бүтээһэн юумэн яһала бии.

Үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ, мүнөөшье хиналтын бүлэгэй, постнуудай гэшүүд гүүртэ, отара дээгүүр үбһэ, тэжээл хэр зүбөөр гаргашалагданаб, адууһа мал хэр һайнаар харууһалагданаб гэжэ саг үргэлжэ анхаржа байдаг. Нёдондо хонишон Гомбо Лавочкин даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандажа, малаа мууса харууһалжа, үбһэ тэжээлээ иишэ тиишэнь үриһэн, хонидоо олоор үхүүлһэн юм. Хиналтын бүлэгэй шалгалтын дүнгөөр колхозой правлени тэрэ хонишондо 1000 түхэригэй яла тохоһон. Мүн хонишон Гомбоев колхозой 4 хони, үбһэ тэжээл ямаршье зүбшөөлгүйгөөр худалдаһанаа арадай хинагшадта баригдажа, сүүдлүүлһэн, гурбан жэлээр эрхэеэ хаһагдаһан юм. Мүнөө тиимэ баримтанууд үзэгдэхэеэ болёо.

Зунай, намарай сагта бүлэгэй, постнуудай гэшүүд мал хэр һайнаар бэлшээгдэнэб гэжэ оло дахин шалгаһан байна. Тиихэдэ олон хонишод, малшад малаа бэлшээридэ орой гаргаад, эртэ оруулдаг гэжэ элирээ. Жэшээнь, хонишон Борис Хобраков хонидоо орой болотор хаажа байһанаа баригдаа һэн. Шалгалтын дүнгөөр колхозой правлени яаралтай хэмжээ абаһан.

Һүнэй тоһолитые дээшэнь болгохо талаар ехэ юумэн хэгдээ. Харганайн тоһоной заводто ошожо шалгаһан байнабди.

Хонидой түл абалгын үедэ бүлэгэй гэшүүд колхозой правлени, парткомой гэшүүдтэй хамтаржа, эхэ хонидой отарануудта шалгалта хэһэн, һүни бүри отара дээгүүр ябагша һэмди. Элирүүлэгдэһэн дутагдалнууд ябууд усадхагдадаг.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ сагта ниитын хинагшад горитойгоор ажаллаа. Бригада, звенонуудай һурилһан үбһэ бүхыдөө хоёр дахин хэмжэгдэһэн байна. Тиихэдэ үбһэнэй дутаха, үлүү гараха ябадал үзэгдөө һэн.

Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэриие мүн лэ үдэр бүриингөө хиналтада абажа, урда урдынхиһаа тэрэ яһала һайнаар үнгэргэгдөө, мүнөө жэл хонидой һубайрха ябадал үсөөн байха бэзэ гэжэ найдагдана.

Гүрэндэ үндэгэн хэр тушаагданаб гэжэ шалгаа һэмди. Тиихэдэмнай бригадир Н. Сандановай гэмээр 1500 үндэгэн гутаһан байшоо. Мүн ороoһоной складуудые шалгахадамнай 30 центнер хара тарян ургашаһан гэжэ элирээ. Эдэ баримтануудаар хэмжээн абтаа.

Барханай сомоной соведэй гүйсэдкомтой хамтаржа, хиналтын бүлэгэй, постнуудай гэшүүд жэлэй һүүл багаар бүхы колхозой, колхознигуудай адууһа мал тоолоһон байна. Тиихэдэмнай колхозой мал дутааһан, һэлгэһэн баримтанууд дайралдаа. Хамта 13 хонин, 1 үхэр дуташоо.

Мэдэгма Хоргановагай гүүртэдэ һаалишан А. Бадмаева колхозой нэгэ үнеэнэй һү үдэр бүри өөртөө абажа байһаниинь элишэлэгдээ. Колхозой үүлтэртэ үнеэдэй фермэдэ һаалишад колхозой правлениин зүбшэлгүйгөөр һүеэ өөһэдөө мэдээд лэ иишэ тиишэнь гаргашалдаг байгаа. Жэшээнь, һаалишан Ц. Базарова аяар 235 литр һү өөртөө абаа гэжэ мэдэгдээ.

Колхозой правлениин шиидхэбэреэр дутаагдаһан мал бүхыдөө фермэдэ табигдаһан, мүн һаалишадай үбэршэлһэн һүнэй сэн нэхэгдэжэ абтаа.

Шалгалтын үедэ колхозой олохон гэшүүд хэтэрхы олон мал барина гэжэ тодорхойлогдоо. Жэшээнь, колхозой гэшүүн Б. Эрдыниев 4 үхэртэй, 6 хонитой, нэгэ поршоонхотой, нэгэ моритой байһан. Тэрэшэлэн Д. Зуртанова үмсэдөө 4 үхэртэй, 13 хонитой, 1 поршоонхотой. Шалгалтын һүүлээр нютаг бүхэндэ ажалшадай суглаан болохо, үмсын малые нормодонь хүрэтэр үсөөрүүлхэ гэһэн шиидхэбэри абтаад, дары бэелүүлэгдэжэ захалһан. Хиналтын бүлэгэй гэшүүд эхилһэн энэ хэрэгээ эсэстэнь хүргэхэл байха.

Бүлэгэй гэшүүд гансахан үйлэдбэриин асуудалда анхараад үнгэрдэггүй. Мүн һургуулиин наһанай үхибүүд булта һурана гү, нютагуудаар магазинууд, столовонууд хэр ажалланаб гэжэ шалгадаг заншалтай.

Хиналтымнай гол бүлэгтэ 15 хүн ажаллана. Гадна фермэ, бригадануудта 9 пост эмхидхэгдэнхэй. Бүлэгэй гэшүүд, постнуудай түрүүлэгшэнэр яһала оролдосотойгоор, урагшаа һанаатайгаар ажалладаг. Илангаяа Э. Шагаев, С. Дармаева, Р. Ешонов, Д. Шагдарон, Б. Шагдуров гэгшэд хиналтын хүдэлмэридэ угаа эдэбхитэйгээр хабаададаг.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай колхоз ажахынгаа хүгжэлтын талаар ехэхэн гээгдэлдэ ороһон байна. Мүнөө үедэ Хмельницкэ үйлэдбэриин управлениин ажалшадай уряалда харюу болгон, мүн Н. С. Хрущевой КПСС-эй ЦК-гай Президиумдэ бэшэһэн бэшэгтэй танилсажа, колхозоо гээгдэлһээ гаргаха тушаа тусхай хэмжээ ябуулгануудые хараалаад, тэрэнээ бэелүүлхын хойноһоо булта оролдожо байнабди. Энэ ехэ хүдэлмэридэ манай хиналтын бүлэг, постнууд ехэхэн туһа хүргэхэ аргатай, хүргэхэшье гээшэ.

Б. РАДНАЕВ,
Барханай сомоной Соведэй хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ.
Баргажан.

Үйлэдбэриин асуудалнуудта гол анхарал

Үйлэдбэри нарижуулан һайжаруулха, үшөө хэрэглэгдээгүй байһан арга боломжонуудые элирүүлэн ашаглаха — эдэ шухала асуудалнуудта Галуута нуурай шахтоуправленидэ байгуулагдаһан партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха группа (түрүүлэгшэнь П. С. Яковлев) гол анхаралаа хандуулдаг болонхой.

Энэ зорилгоор группын гэшүүд шахтоуправлениин мэдэлэй предприятинуудаар ябажа абтаһан аад, үшөө тодхогдоогүй, хэрэглэгдэдэггүй тухеэрэлгэнүүдые элирүүлжэ, тэдэниие хэрэглэхэ, үгышье бол бусад предприятинуудта дамжуулан үгэхэ асуудал шиидхэһэн байна.

Группын гэшүүд һара бүхэндэ сугларжа, хэһэн ажалайнгаа дүн гаргадаг, хараа түсэбөө зүбшэн хэлсэдэг заншалтай.

Тэрэшэлэн Галуута нуурай ОРС-ын дэргэдэ байгуулагдаһан партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха комисси муу бэшээр хүдэлнэ.

И. Звягин.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1964 оной январиин 31

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭГШЭДЫЕ ЗОРИГЖУУЛҺАН БЭШЭГ

Эдэ үдэрнүүдтэ дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы газар нютагуудта амгалан тайбан байха тухай ехэ хөөрэлдөөн боложо байнхай. Һайн һэшхэлтэй хүнүүд уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалай зөөлэржэ байһанда баясана. Тиихэдээ «хүйтэн дайнай» мүльһэн аалиханааршье һаа, гэдэжэл эхилээ гэжэ тэдэнэр ханамжатай байна ха юм.

Советскэ Союзай гаргаһан шэнэ һайн үүсхэлые дэлхэйн олониитын тон ондо ондоо үзэлтэй хүнүүд угаа ханамжатайгаар угтаһан байгаа. Эб найрамдалай түлөө сусаршагүйгөөр тэмсэгшэ, Советскэ правительствые толгойлогшо Никита Сергеевич Хрущев дэлхэйн оронуудай гүрэнүүдые (правительствануудые) толгойлогшонорто эльгээһэн) бэшэг соогоо газарай талаар болон хилэ тухай арсалдаануудые шиидхэхэдээ хүсэ хэрэглэхэһээ арсаха тушаа хэлсээ баталха гэһэн дурадхал оруулаа.

Совет ороной эб найрамдалда дуратай энэ шухала алхамые бүхы оронуудай олон түмэн хүнүүд үндэрөөр сэгнэһэн байна. Энэ хадаа дайнай аюул сарахын тулада СССР-эй хэзээдэ бэлэн байһыень үшөө дахин харуулна гэжэ тоолоно.

Советскэ правительствые толгойлогшын гаргаһан үүсхэлынь эб найрамдал болон уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ бодото харгы гаргажа үгэнэ.

Эб найрамдалай тала баригшад гүрэнүүдэй хоорондохи арсалдаата асуудалнуудые хэлсээ хэжэ шиидхэхын түлөө ходо тэмсэжэ байнхай. Тэдэнэр мүнөө сагай эрхэ байдалда бэе бэеэ ойлгоосохо арга зам оложо, дайнай аюул саража болохо юм гэжэ сохом этигэнэ. Бүхы оронуудай һайн һэшхэлтэ олон түмэн хүнүүдые нэгэдүүлһэн Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет мүн лэ тиимэ хараа бодол баримтална.

Һаяхан Варшавада Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй сесси боложо тэрээндэ 80 гүрэнэй түлөөлэгшэд хабаадалсаа һэн. Тиихэдээ эб найрамдалда дуратай хүсэнүүд уласхоорондын түгшүүрил зөөлэрүүлжэ бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэг дүүрэн хуряахын түлөө тэмсэжэ байхадаа, гүрэнүүдэй хоорондо арсалдаан гараха, тэрэ тоодо хилэ тухай арсалдаанай гараха ябадал болюулжа хэлсээ хэһэнэй үндэһэ һуури дээрэ тиимэ арсалдаануудые таарууугаар шиидхэхэ ябадал туйлажа шадаха юм гэжэ Сесси дахяад тэмдэглэбэ.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай хойшолонгуудые усадхаха асуудал гээшэ хэдэн олон жэлэй турша соо бүхы дэлхэйн һанааень зобоожо, түгшүүрилтэ байдал бии болгожо байһан асуудалнуудай нэгэн болоно гэжэ Сессидэ хабаадагшад тэмдэглэһэн байгаа. Энэмнай юуб гэхэдэ, Германиин хоёр гүрэнтэй эбэй договор баталха, мүн тэрэшэлэн тиимэ договорой үндэһэн дээрэ Баруун Берлиндэхи байдал таарууу зохид болгохо асуудал болоно.

Баруун Германиин түлөөлэгшэ Герберт Мохальский сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Европодо аюулгүй байдал хангахын түлөө Германитай эбэй договор дары баталха, Европын түбтэ ядерна зэбсэггүй зоно бии болгохо шухала гэжэ тэмдэглэбэ.

Германиин Демократическа Республикын бүрин эрхэтэ байдал тоолоной үндэһэ һуури дээрэ лэ Германи тухай асуудал эбэй ёһоор шиидхэхэ хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ.

Урда Вьетнамда США-гай сэрэгээр орохо ябадал дары болюулхые сессидэ хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар эреэд, Урда Вьетнамай эрэлхэг зоригто патриодуудтай һаналаа нэгэдэжэ, тэдэндэ бодото туһаламжа үзүүлхыень бүхы арадуудые урялаа һэн.

Бүхы арадуудай бүрин эрхэтэ байдал хамгаалха, колониальна оронуудые бэеэ даанхай гүрэнтэй болгохо тухай ООН-ой декларациие бүримүһэн хүсэндэнь хүргэхэ гээшэ ядерна дайнай аюул сараха тэмсэлэй таһаршагүй хубинь болоно гэжэ эб найрамдалай тала баригшад тоолоно. Тиимэһээ колониальна дайн байлдаан болон элдэб аргаар ондоо гүрэнэй хэрэгтэ хамаархаха, түрихэ ябадал энэ дары болюулагдаха ёһотой гэһэн шухала зорилго Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Варшавада болоһон сессиин гол документ соо табигданхай.

Арад бүхэн газаа тээһээ хамааралгагүйгөөр, өөрөө мэдээд лэ ажабайдалаа зохёон байгуулха ёһотой. Тиигэжэ газаа тээһээ хамаархаха гэһэн ямаршье һэдэлгэ хадаа уласхоорондын оршон байдал хурсадуулха ушартай. Тиимэ хадань, США-гай империалистнууд Кубын Республикада эсэргүү сэхэ зээрхэг түримхэй аашануудаа болюулха ёһотой гэжэ эб найрамдалда дуратан бүгэдөөрөө мэдүүлнэ.

Гүрэнүүдэй хоорондохи бүхы арсалдаата асуудалнуудай (тэрэ тоодо газар уһан тухайшье) буу зэбсэгэй хүсөөр бэшэ, харин гансал эбэй ёһоор шиидхэгдэдэг болохо, тиигээд ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан оршохо заршамуудые баримталхын түлөө бүхы оронуудай правительствануудай болон парламентнуудай хуулита ёһоор мэдүүлхэ ябадал туйлаха шухала байһан тухай Варшавада болоһон сессиин олохон делегадууд хэлээ.

Амгалан ёһоор оршон байха заршам гээшэ капиталис оронуудтахи ангиин тэмсэлдэ, национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ, үзэл сурталай тэмсэлдэ хэзээшье хамаададаггүй, мүн хамаадажашье шадахагүй байһаниинь эли ааб даа. Энээн тухай Варшавадахи сесси дээрэ Бечуаналендын арадай партиин президент М. К. Мпхо гэгшэ тодоор хэлэбэ:

«Амгалан тайбан байхые хүсэдэг ушарһаа, бэеэ даанхай гүрэнтэй болохын түлөө тэмсэнэбди. Бидэнэр ядерна буу зэбсэг үгы хэхые, бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэг хуряахыень хүсэнэбди. Колониальна байдалда болон империализмда эсэргүүсэн дарлагдаһан арадуудай эрид шууд тэмсэжэ байһан ушар баримта хадаа, хүн түрэлтэнэй эбтэй амгалан байхые хүсэһэнэй шэнжэ тэмдэг болоно. Тиимэһээ, ядерна буу зэбсэг үгы хэхэ, бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэг хуряаха гэһэн уряа хадаа бата бэхи эб найрамдал тогтоохо гэһэн уряа болоно. Энэмнай колониальна байдалда болон империализмда эсэргүүсэн дарлагдаһан арадуудай тэмсэхэ хэрэгтэ тойбо татахагүй, харин улам зоригжуулха зэргэтэй».

Бүхы оронуудай эб найрамдалай тала баригшад хадаа Советскэ правительствые толгойлогшын оруулһан дурадхал угаа ехэ урматай зофигтойгоор дэмжэжэ оробо. Иимэ дурадхал һайшаан абаха гээшэ бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэг дүүрэн хуряаха зам дээрэ шэнэ шухала алхам боложо үгэхэ юм.

Бата найдамтай эб найрамдал хангаха тушаа онсо шухала хэмжээнүүдые дары түргэнөөр абаа һаа, һайн байха ааб даа. Теэд мүнөө сагай эрхэ байдалда тиимэ юумэ гэнтэ хэхын аргагүй. Тиимэһээ, энээн тээшэ зорихо алхам бүхэн шухала удхатай. Ядерна туршалгануудые болюулха тухай Московско договор мүн лэ тиимэ һайн жэшээ болоно. Тэрэниие эб найрамдал тогтоохо зам дээрэхи түрүүшын шата болоно гэжэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Варшавада болоһон сесси зүбөөр сэгнэһэн байгаа. Эгээн шухалань гэхэдэ, нэгэ газартаа тогтохогүй, харин улам урагшаа зорихо болонобди.

Эб найрамдалай бүхы асуудалнуудые нэгэ доро шиидхэжэ болохо юм гэжэ һанаха гээшэмнай бүтэхэгүй ябадал болоно гэжэ сессидэ хабаадагшад тэмдэглэбэ. Гансал үсэд шанга тэмсэл соогуур алхам алхамаар урагшаа дабшажа амжалта туйлаха ушартайбди.

Совет гүрэнэй оруулһан шэнэ дурадхал һайшаан абажа, хүсэндэнь хүргэбэл эб найрамдал бэхижүүлхын тулада хүн түрэлтэндэ айхабтар ехэ арга боломжо олгожо үгэхэ юм гэжэ хилын саанахи олон ондоо үзэлтэй хүнүүд тоолоно.

Баруун гүрэнүүдэй хэблэл газетэнүүдтэ мүнөө иимэрхүү мэдүүлгэнүүд үсөөн бэшэ гаража байнхай. Тон олон ондоо үзэлтэй хүнүүд энэ советскэ үүсхэл халуунаар дэмжэхэ зуураа, бүгэдөөрөө нэгэн адли тобшолол хэнэ гэбэл: Советскэ Союзай дурадхаһанай ёһоор хэлсээ баталха гээшэ саашадаа уласхоорондын байдал һайжаруулха хэрэгтэ туһалха юм.

Тээсгэн Москвада болоһон советскэ олониитын түлөөлэгшэдэй суглаан дээрэ һайн һэшхэлтэ хүнүүдтэ хандалга баталан абтаһан байгаа. Тиин Никита Сергеевич Хрущевой бэшэг бүхы совет арад зоной нэгэн һаналтайгаар һайшааһан тухай тэндэ хэлэгдэнэ.

Энэ жэлдэ хамтын хүсэлэл гаргажа бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэг дүүрэн хуряалгада хүн түрэлтэниие дүтэлүүлхэбди гэһэн дэлхэйн бүмбэрсэгэй эб найрамдалда дуратай хүнүүдэй этигэл найдабарие һайшаан дэмжэнэбди гэжэ тэрэ суглаанда байлсагшад мэдүүлбэ. Бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэг хуряагаад байгаа юм һаа, бүхы гүрэнүүдэй хоорондо дай хэхэ аргагүй болохо байна ха юм.

Газарай талаар болон хилэ тухай арсалдаануудые шиидхэхэдээ хүсэ хэрэглэхэһээ арсаха тушаа уласхоорондын хэлсээ баталха гэһэн Советскэ правительствын дурадхал һайшаан абалга энэ этигэл найдабари бэелүүлхэ хэрэгтэ туһалха болоно.

Эб найрамдал зохёохо хэрэгтэ туһалха иимэ һайн үүсхэлэй бэелүүлэгдэхын тулада, эб найрамдалай тала баригшад бидэнэр али болохо юумэ хэхэ бүтээхэ байнабди.

МИХАИЛ КОТОВ,
Эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедэй харюусалгата секретарь.

ЗАЛУУШУУЛАЙ АНХАРАЛ ТАТАНА

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын түрүүшүүлэй нэгэн—бүд нэхэгшэ Елена Емонакова үдэр бүриингөө даалтабарие 10 процентээр дээшэлүүлнэ. Бүд нэхэгшын гаргаһан продукци хододоо шанар һайнтай байдаг. Фабрикын түрүү хүдэлмэришэнэй иигэжэ ажаллаһанай ашаар, гаргадаг продукциинь үнэ сэн мүн лэ арбан процентээр доошолуулагдаһан байна. Фабрикын бүхы бүд нэхэгшэдэй иимэ амжалта туйлаа һаань, хэды ехэ арьбалалта үгэхэ болоноб?

Фабрикын бүд нэхэгшэдэй цехэй залуушуул, комсомолшуул түрүү хүдэлмэришэн Емонаковагай үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, тиимэ амжалта туйлаа юм.

Мүнөө Елена Емонаковагай ажалладаг халаанай арбан хүдэлмэришэд сүүдхэдээ түсэбһөө гадуур 40 метр бүд нэхэдэг болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Емонаковагай ажалладаг халаанайхид ажалайнтаа һүүлдэ.

Н. Мащенко.

Эдир спортсменүүд айлшалалсана

Улаан-Үдын «Ажалай резервын» спортсменүүдтэ Ангарск городой «Ангара» бүлгэмэй эдиршүүл айлшаар ерэжэ, хүнгэн атлетикээр нүхэр ёһоной уулзалга үнгэргэбэ. Стадионой мүльһэн дээрэ эдир басагад 100 метрэй зайда урилдажа, хүн бүхэниие һонирхуулна.

Тииһээршье байтар «Ангара» гэһэн тэмдэгтэй басаган фиништэ түрүүлэн хүрэжэ ерэнэ. Энэ ерэгшэ Нестеренко 100 метрэй зайе 13,8 секунда соо гаталжа, бултаниие баясуулна. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые Налетова («Ангара»), Хамуева (Улаан-Үдэ) гэгшэд эзэлнэ. Эдэнэрэй удаа эдир хүбүүдэй дунда урилдаанай болоходо «Ангара» бүлгэмэй Мамбергер, Иванов гэгшэд эрхимлэжэ нэгэдэхи, гурбадахи, Улаан-Үдын түлөөлэгшэ Югаев хоёрдохи һуури эзэлһэн байна. 500 метрэй зайда болоһон урилдаанда айлшадай түлөөлэгшэд Нестеренко, Налетова, 600 метрэй зайда урилдаһан хүбүүд сооһоо Духович гэгшэ эрхимлээ. Мүн ядро түлхилгөөр, ... нье шадалгаар, үндэрые харайлгаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ айлшад спортсменүүд һайн амжалта харуулаа.

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр басагад 300 метрэй зайда урилдажа эхилбэ. Эндэ айлшад баһал түрүүлжэ, ... саг харуулна. Хүбүүдэй дунда болоһон мүрысөөндэ Улаан-Үдын «Ажалай резервын» түлөөлэгшэ Юг... түрүүлээ. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые айлшадай хүбүүд абаһан байна. Эстафетэ дамжуулгатайгаар, бэрхэшээлнүүдые дабалгатайгаар гаргагдаһан урилдаанда айлшад спортсменүүд бэлэдхэл һайнтай байгаа шоо. Иигэжэ нүхэрэй ёһоной һонирхолтой энэ уулзалгада айлшад түрүүлһэн байна.

А. Преловский.

ОЛОНИИТЫН ХҮСӨӨР

Клуб даагшагүйгөөр, түлөөһэ абадаггүй хүдэлмэрилэгшэдтэйгөөр хүдэлжэ шадаха байһаниень Хориин аймагай Баян-Голой (Үдын совхоз) хүдөөгэй клубай хүдэлмэри гэршэлнэ. Тус клуб хоёр жэлэй туршада олониитын хүсөөр хүдэлмэрилһэн дүй дүршэлтэй. Тэндэ ябуулагдадаг ниитэ-политическэ, гэгээрэл болбосоролой хүдэлмэри имагтал олоной эдэбхи үүсхэлээр ябуулагдана.

Баян-голойхид хамтынгаа суглаагаар клубай соведые һунгаһан байгаа. Совецтэ багшанар, совхозой отделениин хүдэлмэришэд, лекторнүүдэй бүлэгэй гэшүүд оруулагданхай. Соведынь 7 хүнһөө бүридэнэ. Тэрэнэй түрүүлэгшээр Баян-Голой эхин һургуулиие даагша нүхэрДашинима Дугарович Даржаев томилогдоһон байха юм. Тэдэнэй дунда эдэбхитэй комсомолшууд Дамба Доржиев, Валентина Гончикова гэгшэд оролсоно. Эдэнэр эрхим дуушад, эдэбхитэй эмхидхэгшэд юм.

Клубта хүн зон хододоо олон байдаг. Ерэһэн хүнүүд өөһэдөө клубаа нээжэ, биллиард наададаг, радиолой аялга доро хатар наададаг, газетэ, журнал уншадаг.

Клубай совет хадаа малшадай, механизаторнуудай социалис мүрысөөнэй дүн гаргажа, тэдэнэрэй үдэр һонирхолтойгоор үнгэргэдэг болонхой. Тэндэ түрүүшүүл хүдэлмэриингөө дүй дүршэл халан абалсадаг.

Мүн уран һайханай самодеятельностиин хүдэлмэридэ анхарал хандуулжа, тэрэнэй хүдэлмэреэ эмхидхэлгэдэнь туһалдаг байна. Самодеятельностиин бүлгэмэйхид өөһэдынгөө отделениин хүдэлмэришэдһөө гадна хүршэ һууринуудаар ябажа концерт харуулна. Жэшээнь, Улаан-Одон, Доодо-Гол, Баруун-Хасууртайда ошодог байха юм.

Зураг дээрэ: клубай соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Д. Д. Даржаев.

Н. Дамбаев,
фотонь авторай.

УРАН ЗУРААШЫН УУЛЗАЛГА

Буряадай АССР-эй Габьяата уран зурааша, Улаан-Үдын уран зурагуудай музейн директор Филипп Ильич Балдаев Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой түб Посолье тосхон ошожо, тэндэхи ажалшадтай уулзаба. Тиихэдээ уран зураашадай союзай ажал тухай хөөрэжэ үгөө. Совхозой хүдэлмэришэд уран зураашадай ажал тухай һонирхожо, олон асуудал һураһан байна.

Уран зурааша тэндэхи клуб дотор «Дайшалхы карандаш» гэһэн уран зурагуудай выставкэ нээһэн байна. Ажал хүдэлмэридөө аараг залхуу, нобшо назагай хүнүүдые шоглон шүүмжэлһэн энэ выставкэнь харагшадые ехээр һонирхуулба. Гадна совхоздо баригдаһан шэнэ клуб шэмэглэхэ талаар уран зурааша горитойхон хүдэлмэри эмхидхээ. Мүнөө клуб шэмэглэлгын эскиз зохёожо байха юм.

Бусаха замдаа Түгэнын «Эрдэм» совхоздо хүрэжэ, тэндэхи дунда һургуулиин багшанар болон һурагшадтай уулзаа. Тэндэ союзайнгаа ажал ябуулга тухай хөөрэжэ үгэхэһөө гадна, уран зурааша Цыренжап Сампиловай намтар, мүн өөрынгөө хүдэлмэриин түсэб тухай хөөрэжэ үгэбэ. Тэрэшэлэн совхозой мал ажалай гүүртэ, отарануудаа ябажа, тэдэнэрэй ажалтай танилсаа.

Эхилэн зуража байһан һургуулиин һурагшадай хүдэлмэридэ туһалан, зохихо заабари үгэһэн байна.

Сүүмхэнүүдэй хөөрэлдөөн
(Ш О Г)

Эдеэ хоолой магазин соо
Ээлжээндэ зогсон жэрыһэн
Эреэн марьяан сүүмхэнүүд
Эхилээ гэдэг хөөрэлдөө.

1-дэхи СҮҮМХЭ:
«Эзэмни намдаа дуратайхан
Эльбэн ходо аршадаг юм.
Зөөхэй, мяха, талха
Зөөнэл гээшэб дурандаа.

Хоншуухан һонгино, үгэрсэ
Ходол тэбэрихэш баяртай
Үнтэй шэхэр, жэмэс
Үндэн ябахадаш урматай.

Хайшааш ондоо тээшэнь
Халташ юумэеэ табидаггүйб.
Тулиһан нүхэрэй ерээш һаа,
Туһалха бүри аргагүйб»,—

Гэжэ хэлээд түргэхэн
Гэдэргэ уруугаа харан,
Һаршаганама улаан
шарбуунсадые
Һалганан тоолоно.

2-дохи СҮҮМХЭ:
«Минииш эзэн гэжэ даа
Мэдэхэл юумэнь—архи
Хатуу хара охитой даа,
Халадагби олол дахин.

Харин һүүлдэнь зоболонтой:
Хонхо хооһон шэлнүүдые
Шардайтараа тээжэ зөөхэшни
Шангахан «хэһээлтэ» гээшэл.

Магазин яаран ерээлби,
Мангартай тархим шууяна.
Шэлнүүдээ мүнөө тушаахам,
Четушкада магад хүрэхэ аа
гү?» —

Гээд архиин үнэр
Гэрээр дүүрэн тараана.
Хармаанаа һуулаад үтэр
Хашарһан мүнгэ тоолоно.

3-дахи СҮҮМХЭ:
Юу хэлээбши даа, нүхэрни,
Юрэдөө биш яаралтайб.
«Беломор», «Север», махорка
Боломоор ехые зөөнэлби.

Үглөөгүүр бодоод эртэ
Үлэн бэедээ бааюулдаг
Тамхяа миниш эзэн
Талханһаа үлүү һанадаг.

Тэсэхэ аргам һалаа,
Тэндэ, нүхэд, яарагты.
Эгээ тамхилхаяа һанааб,

Ээлж:ээндэ гурим сахигты» —
Гээд мохитой шүдэеэ
Гэнтэ гэнтэ харуулна.
Шарлаһан тохигор хургаяа
Шанга шангаар эмирнэ.

4-дэхи СҮҮМХЭ:
Хадааһа, үдөөһэ юуншье һаань,
Хамаагүй суглуул суглуулһаар
Ханшар хабһам ударшоо,
Хахад бэем халсаршоо.

Харгы гудамжада ябахадаа,
Хаана юун хэбтэнэб,
Энэшье һаа зөөрил даа,
Этэрээд түргэн абанаб.

Хахархайемни бү гайхагты!
Ханзаар дүүрэн дэгэлтэйб,
Үндэр гоё гэр бараатайб,
Үргөө дүүрэн түлеэтэйб» —

Гээд доошоо шэртэнэ,
Газараар юумэ бэдэрнэ.
Хормойгоо һэбин аршана,
Ходол шүлһэеэ залгина.

5-дахи СҮҮМХЭ:
Хабхагни яһалал бүтүү,
Халхалха юушье нюдэнһөө.
Орооһо, талхаш үлүү
Олоод орхихоб зүндөө.

Магазинай арын үүдээр
Мяхаш, тоһо абагшаб.
Эрхы долёоһон хүнүүдээр
Эреэн мори табигшаб.
Холо болоогты, нохойнууд!

Хоёр үдэрэй урдахана
Эгтээ таанадай үгыдэ
Ээлжээ эндэ эзэлээ хүм»,
Гээд дээгүүр дүүлинэ,

Сээзгэ толгой дайрана.
Гамгүй шангаар түлхинэ.
Гараа тиишэнь һарбайна.

* * *

Эдеэ хоолой магазин соо
Эреэн марьяан сүүмхэнүүд
Иигэжэ ярилдан байхадаа,
Эзэдтээ адлишуу гээшэл ха.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ХИЛЫН ГАДАНАҺАА

Г. Георгиу-Деж Н. С. Хрущевой бэшэгтэ харюу эльгээбэ

БУХАРЕСТ, январиин 29. (ТАСС). Румыниин Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Георгиу-Деж СССР-һээ РНР-тэ байдаг элшэн сайд И. К. Жегалинтай уулзажа, бүхы дэлхэйн гүрэнүүдэй (правительствануудай) толгойлогшонорто СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой эльгээһэн бэшэгтэ өөрынгөө харюу бэшэг барюулба.

Ю. Цеденбал Н. С. Хрущевой бэшэгтэ харюу эльгээбэ

УЛААН-БААТАР, январиин 29. (ТАСС). Монголой Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал СССР-һээ МНР-тэ байдаг онсо ба бүрин эрхэтэ элшэн сайд Л. Н. Соловьевтой мүнөөдэр уулзажа, бүхы дэлхэйн гүрэнүүдэй (правительствануудай) толгойлогшонорто СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой эльгээһэн бэшэгтэ харюу бэшэг барюулба.

Советскэ правительствын Меморандум тушаа гүрэнэй департаментын мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН, январиин 29. (ТАСС). Буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгые болюулха, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха зорилготой хэмжээ ябуулганууд тухай СССР-эй правительствын Меморандум тушаа США-гай гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ иигэжэ хэлээ. Хэдэн жэлэй саада тээ Холбоото Штадуудай дурадхаһан мэдүүлгэтэй Советскэ правительствын мэдүүлгэ таарамжатай байһан туладань США энэ мэдүүлгые амаршална. Буу зэбсэг түхеэрэлгые болюулха хэрэгтэ түрүүшын алхам хэжэ, бомбардировочно авиациие усадхаха гэһэн асуудалые Советскэ правительствын дуратайгаар зүбшэн хэлсэхэ байһанһаань уламжалан, гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ энэ мэдүүлэлдэ өөрынгөө удха оруулхаяа оролдоно. Тиихэдээ бүхы бомбардировщигуудые бэшэ, харин хуушарһан бомбардировщигуудые хоёр талаһаа «нэгэнэй түлөө нэгэн» гэжэ хэмжээгээр усадхагдаха гэһэн мэдүүлгэ оруулаа.

США «эли тодо информаци абаха» хүсэлэнтэй юм гэжэ хэлээд, Советскэ Меморандум соо хэлэгдэһэн бусад шухала асуудалнууд тухай гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ нэгэшье үгэ хэлээгүй.

Танганьикын президентын дурадхал

КАИР, январиин 29. (ТАСС). Зүүн Африкада тохёолдоһон байдалые зүбшэн хэлсэхын тула ОАЕ-дэ хабаададаг гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй, оборонын министрнүүдэй зүблөөе февралиин эхиндэ зарлаха тэһэн Танганьикын Республикын президент Джулиус Ньерерын дурадхал ОАЕ-дэ ородог бүхы гүрэнүүдтэ тараагдаа гэжэ Африкын нэгэдэлэй организациин (ОАЕ) секретариат мүнөөдэр мэдүүлээ. Хэрбээ Африкын нэгэдэлэй организацида ородог гүрэнүүдэй гурбанай хоёр хубинь энэ дурадхалые зүбшөөгөө һаа тус зүблөөн зарлагдаха юм гэжэ секретариадай мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ гэжэ МЕН агентствын корреспондент Аддис-Абебаһаа мэдээсэнэ.

ОАГ-ай урагшагүй ябадал

ВАШИНГТОН, январиин 29. (ТАСС). Америкэ Панама хоёрой хоорондохи зүришэлдөөе шиидхэхэ гэһэн ОАГ-ай Америкын гүрэнүүдэй хоорондохи эб найрамдалай комитедэй үшөө нэгэ оролдолго урагшагүй байба. Америкын гүрэнүүдэй организациин комитет январиин 29-нэй ээлжээтэ заседани дээрэ США-гай болон Панамын түлөөлэгшэдтэй ами аминдань уулзажа хөөрэлдэхэ юм гэжэ тус комитедэй түрүүлэгшэ Техера Парис 60 минута соо үргэлжэлһэн заседаниин һүүлдэ мэдүүлээ.

Хэрбээ Америкын гүрэнүүдэй хоорондохи эб найрамдалай комитедэй Америкэ Панама хоёрой хоорондохи зүришэлдөөе шиидхэжэ шадаагүй һаань баруун талын гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөө зарлаха тухай гуйха гэжэ Панамын түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

„Чайка“ Эхэ орондоо бусаба

БЕЙРУТ, январиин 29. (ТАСС). Совет эхэнэр-космонавт Валентина Николаева-Терешкова гурбан ... соо Ливанда хани ёһоор айлшалалганай һүүлээр мүнөөдэр Эхэ орондоо бусаба.

Ондоогоор хандаха хэрэгтэй

НЬЮ-ЙОРК, январиин 29. (ТАСС). ООН-ой дэргэдэхи Бразилиин делегациие толгойлогшо Бернардес дэлхэйн бүмбэрсэгэй баруун хубиин баруун гүрэнүүдые Кубын Республика тушаа хандалгаяа хубилгахые уряалба. Кубада харша хэмжээ ябуулгануудые зарим правительствануудай хэжэ байдаг тухай тэмдэглэхэ зуураа, Бернардес иигэжэ хэлээ. Хэрбээ эдэ хэмжээ ябуулганууды болюулаа һаа Куба болон баруун талын бусад гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа һайжаруулха түрүүшын алхам болохо һэн.

Кубые коммунис оронһо тоолоод Америкын гүрэнүүдэй организациһаа зайлуулха гээшэ тон буруу гэжэ журналистнуудай урда үгэ хэлэхэдээ Бернардес мэдүүлээ.

Эрхард Моротой хөөрэлдөө хэбэ

РИМ, январиин 29. (ТАСС). Баруун Германиин канцлер Эрхард Италиин премьер-министр Моротой хоёр үдэрэй турша соо хөөрэлдөө хэбэ. Европын нэгэдэл тухай асуудалнууд, мүн хуулиар тогтоогдоһон ... түлбэриие бага болгохо тухай асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшөөн хэлсэгдээ гэжэ эндэ толилогдоһон коммюнике соо хэлэгдэнэ. НАТО-гой олон талын ядерна хүсэнүүд тухай асуудалые «саашадань зүбшэхэ» гэжэ Эрхард, Моро мэдүүлээ.

Турциин корабльнууд Кипрэй эрье шадар

ЛОНДОН, январиин 28. (ТАСС). Турциин армиин корабльнууд Кипрэй хойто захын эрье шадар дахин ерэбэ гэжэ Рейтер агентствын корреспондент Афинаһаа мэдээсэнэ.

«Иимэ байдал тохёолдоод байхада, Грециин правительство дипломатическа, мүн сэрэгэй шанартай хэмжээ ябуулгануудые абаха ушартай болоно»,—гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Капиталай орон-тамын зоболон

Австралиин сул губида болоһон уршагта аюул

«БЕНЗИМНАЙ дууһаа. Оройдоол хоёр үдэрэй туршада хүрэхэ уһатайбди. Урда зүг барижа гарабабди». Энэ бэшэг хадаа Шэнэ жэлэй гарахаяа байхада Австралиин урда талын уһагүй сул губида тохёолдоһон уршагта аюулай һүүлшын гэршэ болоно. Бердсвилл ба Мари городуудые холбоһон 350 модо утатай харгы дээрэ эзэниинь хүнгэн автомашинынгаа һалхинһаа халхалха шэлдэ энэ саарһаяа хабшуулжархиһан байгаа.

...Орон нютагаа урилжа, Австралида байдаг болоһон Англиин эрхэтэн Пейдж гэр бүлөөрөө бурха уһанда хэлгын һайндэрэй болохоһоо гурбан үдэр урда тээ тэндэ тэрэниие үнгэргэхые хараалан, Мариһаа Квинсленд орохоёо гараһан байгаа. Һамганиинь, хоёр хүбүүдынь—12-той Дуглас, 10-тай Гордон — тэрээнтэй хамта ябалсаа. Гурбадахи хүбүүниинь — 19-тэй Эрнест Мари городто дүтэхэнэ оршодог малай фермэдэ хүдэлжэ байһанаа тэдээнтэйгээ харгыда хамтаран, саашаа замаа үргэлжэлүүлхэ байба.

Пейджтэнэй гараһанай һүүлээр удааншье болонгүй, тэдэнэй мүр төөригдэшэбэ. Квинсленд руу һуралта хэхэдэнь, тэдэнэй ерэһэн тухай тэндэнь ямаршье баталалта үгэбэгүй. Австралиин полициин бэдэрэлтэ мүн лэ үрэгүйгөөр һалаба. Бурха уһанда хэлгын һайндэр, Шэнэ жэлшье үнгэрбэ, имагтал январиин 2-то Пейджтэнэй бүлэ тухай түрүүшын һураг дуулдаба. Түргэн туһаламжын самолетһоо телеграмма Аделейд городой полицида ерэбэ. Австралиин зулгы налгай зонууд тэрэ самолетые «ниидэжэ ябадаг доктор» гэжэ нэрлэдэг юм. Дүрбэн хүнэй — Пейджын, тэрэнэй һамганай, хоёр бага хүбүүдэйнь—үхэһэн бэенүүд Бердсвиллһээ урагшаа 60 модоной газарта олдоо гэжэ тэрээн доторнь хэлэгдэбэ. Харгын хажууда гансаардан ургаһан модоной һүүдэртэ тэдэниие олоһон байгаа. Хэдэхэн сагай үнгэрһэн хойно уршагта аюулай болоһон газарһаа нэгэ модо тухай зайда ехэ хүбүүнэйнь үхэһэн бэе олдобо.

Шэнэ жэлэй урда тээ болоһон уршагта аюулай тохёолдоһон район «үхэлэй элһэнүүд» гэһэн муу муухай нэрэтэй юм. Эндэ ажамидаралай ямаршье эрхэ байдалгүй, шииг уһагүй нюдэ алдама сүл губи хэдэн зуутаад модоной газарта хабтайн нэмжынэ. Эндэ һүүдэр газарта агаарай температура 47,7 градус халуун болодог. Пейджын бүлэ уһагүй, галаар хайрама сүл губида хохидолдо ороһон түрүүшын хүнүүд бэшэ. Энээнэй урда хэдэн аяншалагшад зоболонто үхэлөөр хосорһон байна. Мүн лэ тэдэнэр бултадаа ангажа үхөө.

К. Евгеньев.
(ТАСС).

Редакторай түлөө
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни — 47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни — 48-89, 33-61, корректорская — 35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического — 24-74, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25 — 41, 38-30, информации — 32-74 и переводов — 34-05.

гор. Улан-Удэ. типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00026. Зак. № 53.